

Un atrafegat metge i propietari a l'Urgell de l'antic règim: Antoni Llor

Josep M. Planes i Closa

Antoni Llor (o Llord), doctor en Medicina, va ser un personatge que va aterrar a l'Urgell a les acaballes del segle XVII. Per la via nupcial, es va vincular a Bellpuig, i durant dècades va tenir un lligam ben profund amb la vila ducal, tot i que no sempre hi va viure, a causa dels freqüents trasllats professionals. El patrimoni bellpugenc que va caure a les seves mans el va tenir tothora atabalat i l'home no va parar de fer vendes i tractes per escapar a les contradiccions que li portava. El seu fill, també metge com ell, protagonitzà casaments ambiciosos lluny de l'Urgell i els conflictes patrimonials i econòmics dels Llor augmentaren encara més en el decurs de la primera meitat del segle XVIII. En definitiva, els Llor són un clar exemple del tarannà de les famílies catalanes de l'Antic Règim que tenien una bona posició social: casaments interessats, recerca de terres i herències, embolics econòmics, freqüents visites a cal notari per tancar els tractes amb què miraven d'alleugerir les càrregues dels patrimonis.

ELS VILAMAJOR DE BELLPUIG I LA SEVA HISENDA

El metge Antoni Llor (o Llord) era originari de la Conca de Barberà. L'historiador Valentí Gual, bon coneixedor de la demografia i la societat d'aquesta comarca durant els segles XVI-XVIII, ha recopilat unes dades molt útils sobre la família del nostre personatge.¹ Al segle XVII, els Llord (així, escrit amb te final, una te que posteriorment els escriptors urgellencs eliminarien) eren establerts a la Sala de Comalats. Aquest llogarret, de tot just un parell de cases, situat entre Passanant i Forès, era una sufragània d'aquesta segona parròquia. Nucli rural

1.- Agraïxo de tot cor a l'amic Valentí Gual les informacions inèdites que m'ha passat sobre els Llord, provinents de la reconstitució de famílies que va realitzar sobre la comarca de la Conca de Barberà. Les indicacions facilitades per ell són bàsiques per precisar els orígens del protagonista del present estudi.

antic i immòbil, encara avui destaca a la Sala una notable torre quadrangular del segle XII. La proximitat de l'indret a l'Urgell pot ajudar a entendre l'esdevenidor del metge a la plana.

Antoni Llor (o Llort) era fill de Josep Llor, pagès de la Sala de Comalats, i de Maria Lleonart. Aquesta Maria Lleonart era, al seu torn, filla d'un abaixador de Valls, Joan Pau Lleonart. Quan la Maria es casà amb el Josep, aquest era vidu. Es tractava, això sí, d'un vidu molt jove, de tot just 18 anys (batejat el 25 de març de 1639). La parella va anar a l'altar l'1 de juliol de 1657. La unió marital del Josep i la Maria fou llarga i tingueren diversos fills. Les quatre criatures primeres foren nenes. La cinquena fou el nostre protagonista, a qui batejaren amb els noms d'Antoni, Joan i Pau; el bateig es produí l'1 d'agost de 1668.

Durant la seva infantesa a la Sala, l'Antoni sens dubte visqué envoltat de germans i oncles. Els Llor eren una família força extensa i probablement gaudien d'un bon patrimoni en terres. L'avi de l'Antoni, que dugué per nom Ramon, es casà dues vegades i tingué molts fills. A destacar que la seva segona dona, que es deia Maria Vives i era originària del veí Forès, havia quedat prèviament vídua d'un home que portava el cognom Lleonart (el mateix cognom que la mare de l'Antoni).

El nostre protagonista, que sembla que era l'hereu de la casa, va ser encarat als estudis, cosa que permet intuir el bon nivell econòmic de la família. A més, l'època de la seva joventut coincidí amb un període bastant positiu a nivell català: les dues darreres dècades del sis-cents, amb creixement de població i expansió agrària i comercial (no exemptes, però, d'epidèmies i males collites). El xicot escollí la carrera de Medicina, uns estudis que trigà a enllestir, perquè quan es casà, l'any 1698, amb 30 anys justos, encara no era doctor. La núvia triada fou una noia de Bellpuig, d'una de les cases bones de la vila urgellenca (però aleshores amb urgències econòmiques). Les mancances en els registres parroquials bellpugencs ens impedeixen saber coses precises de la família de la núvia i detalls del flamant matrimoni. Espigolant en referències indirectes, podem almenys aclarir quelcom.

El 15 d'agost de 1698, Antoni Joan Llor i Lleonart, estudiant de Medicina, fill de Josep i Maria, de la Sala, es va casar amb Maria Paula Vilamajor i Grau, donzella, filla de Josep Vilamajor, apotecari de Bellpuig, i de Maria Grau. El pare de la núvia, Josep Vilamajor, ja era difunt aleshores.

Potser aquell enllaçament fou interessant per als Llor, però en tot cas no els sortí gens barat. L'1 de setembre de 1698, a Bellpuig, Maria Paula Vilamajor, muller d'Antoni Llor, professor de Medicina, reconegué haver rebut del seu marit i del seu sogre Josep Llor, pagès de la Sala, la quantitat de 500 lliures, en concepte d'aixovar, tal com s'havia pactat als capítols matrimonials, firmats amb el notari bellpugenc Joaquim Rossell el 3 de juny de 1698. Els dos Llor eren presents a Bellpuig al moment del pagament.² Malauradament, no podem

2.- Arxiu Històric Comarcal de Cervera (AHCC en endavant), Fons Notarial, Bellpuig, NIV 9, Joaquim Rossell, *Manual 1697-1698*, fs. 507v.-508v. Foren testimonis de l'acte Miquel Massot, pagès de Miralcamp; Rafael Lleonart, «*pillincarius*» de Valls; i Francesc Bosch, notari, que substituïa el notari titular. El Rafael Lleonart de Valls, era tal vegada un oncle matern del nuvi?

disposar dels capítols matrimonials d'Antoni Llor i Maria Paula Vilamajor, perquè del notari bellpugenc Joaquim Rossell no s'ha conservat aquest tipus de documentació. La quantitat pactada com a aixovar és considerable, ço que permet intuir la bona posició econòmica dels Llor (i, de retruc, les necessitats monetàries que en aquell moment tenien els Vilamajor). A observar també que els capítols matrimonials es van cloure dos mesos abans de la boda.

Ja haureu notat el caire endogàmic de l'enllaç: futur metge amb filla d'apotecari. La núvia, a més, era pubilla. Antoni Llor i son pare sens dubte van apetir el patrimoni dels Vilamajor, format bàsicament per una notable hisenda. En aquella casa també hi havia un endeutament censalista preocupant, però aquest darrer aspecte no els va desanimar.

El pare de la núvia, Josep Vilamajor, havia estat un actiu prohom del Bellpuig de la segona meitat del segle XVII. Va formar part d'un nodrit grup de professionals de classe mitjana (botiguers, candelers de cera, cirurgians, notaris, apotecaris, manescals, sastres, doctors) que donaren una estimable vitalitat a la vila aquelles darreres dècades del sis-cents.³ El trobem de principal autoritat local en diverses ocasions durant els anys vuitanta i noranta.⁴ La seva hisenda era extensa, però les fluctuacions agràries de l'època foren importants i l'home es va anar endeutant amb els inevitables censals. Prou hagué de lamentar-ho Antoni Llor dècades després... No he dut a terme un estudi de la dinàmica censalista de l'apotecari bellpugenc Josep Vilamajor, però algunes referències escadusseres en documentacions posteriors, que després detallaré, permeten fer-se una primera idea d'això.

De bell antuvi, sembla que va ser més aviat creditor censalista, però després hauria caigut en la roda de les obligacions. Així, l'any 1675, va crear un censal a favor seu.⁵ L'any 1682, va crear un violari a favor seu. El 22 de desembre de 1682, va crear un censal de 312 lliures de preu i 312 sous (= 15 ll. i 12 s.) de pensió anual a favor de la comunitat de preveres de Bellpuig (acte amb Antoni Tomàs, notari de Bellpuig). En dates que per ara desconec, va crear altres censals a favor de la comunitat de preveres de Bellpuig i un censal a favor de la comunitat de preveres de Tàrraga. El 1692, va crear un censal a favor de Victòria Batlle i son fill Josep Pujalt i Batlle, d'Anglesola. En data que per ara desconec, va crear un censal a favor dels Agulló, candelers de cera de Vallbona. I podria haver-n'hi més. L'endeutament havia entrat a la casa. Podria superar-lo l'apotecari Josep? Amb la hisenda que tenia, amb el negoci que regentava i amb l'expansió del període, degué pensar que sí.

3.- MESTRE, Esteve: «El castell de Bellpuig», *El Pregoner d'Urgell*, núm. 306, 4 de juliol de 1992, p. 22. TORRES, Jaume: «El capbreu de la vila de Bellpuig del 1696», *Miscel·lània d'estudis. Economia, vida i societat*, núm. 9 dels *Quaderns de «El Pregoner d'Urgell»*, 1996, ps. 37-50. MIRÓ, Ramon: *Aportació a la història del mercat de Bellpuig durant l'Edat Moderna*, núm. 7 dels *Quaderns de «El Pregoner d'Urgell»*, 1991, ps. 5-6 i 12-21.

4.- TORRES, Jaume: *Història de Bellpuig dins el Principat de Catalunya*, Bellpuig, 1980, p. 251.

5.- NAVASCUÉS, Isabel / BELLO, Carme / GONZALVO, Gener: *Inventari de l'Arxiu del Monestir de Santa Maria de Vallbona*, Barcelona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1992, p. 214. Es carregà aquell censal Damià Borràs, apotecari de Tàrraga.

Tanmateix, Josep Vilamajor no tingué el temps necessari, car va morir durant els anys noranta d'aquell contradictori segle XVII. Traspassà entre els anys 1694 i 1696, coincidint amb una etapa de sobremortalitat a l'Urgell que delmà moltes famílies i s'endugué força adults en la flor de la vida.⁶ Per referències documentals posteriors, sabem que l'apotecari Vilamajor va fer testament (amb el notari de la vila Joaquim Rossell) el 13 d'agost de 1694; seria molt interessant conèixer el contingut d'aquest document, però no el tenim a l'abast, perquè lamentablement del notari bellpugenc Joaquim Rossell no es conserven els testaments que enregistrà. L'any 1696, el preciós *Llibre de valies* de la vila ja posa les propietats de Josep Vilamajor a nom dels seus hereus (sense especificar quins eren).

Detinguem-nos a analitzar (a partir de les valies del 1696) el patrimoni en béns immobles que havia tingut el difunt apotecari Josep Vilamajor a Bellpuig.⁷ Comprenia una casa i tretze peces de terra, que sumaven un total de 73 jornals i 8 pórques. El valor global del patrimoni ascendia a 2.144 lliures. Hauríem esperat una xifra més elevada, sobretot tenint en compte l'extensió de terra, però moltes parcel·les eren de mala qualitat i tenien unes valoracions molt baixes, la qual cosa ajuda a explicar la moderació de la suma total; a més, sempre cal considerar la possibilitat que estimessin per sota del valor real de mercat. La casa era gairebé sota el castell, al carrer del Vall, o, com també li deien, al carrer de Dalt. Per l'est afrontava amb la casa de Josep Mosset, amb el corral dels hereus de Joan Sincharbres i amb el corral d'Anton Solé; pel sud afrontaria amb el carrer; per l'oest afrontava amb la casa de Macià Gomar i amb la casa de Manuel Germà (que abans fou del duc); i pel nord afrontava amb el carrer que pujava al castell.⁸ Era sens dubte una casa destacada, perquè la valoraven en 450 lliures, i a la vila aleshores només hi havia tretze cases més estimades en igual o superior valor.

Pel que fa a les peces de terra, aquest n'és el detall:

N.	Terme	Tipus de finca	Partida	Tinguda	Valor	Característiques / afrontacions
1	Bellp.	Era / corral / farrag.	?	-j. 10 p.	30	E: t. d' Anton de Solà, t. d'Isidre Copons. S: c. de Preixana, dit de la Rulla o dels corrals de bestiar. O: pati davant l'estudi, c. de la Bassa Dols. N: c. de la Bassa Dols.
2	Bellp.	Campa	Davall les Roques	2 j. - p.	60	A la part solana. E: t. del Dr. Josep Calbis, era i corral d'Anton Ollé. S: corral d'Anton Ollé, c. de la Bassa Dols. O: corrals del bestiar de la vila, pati de la vila sota els corrals. N: les Roques, vedat del senyor, vagant de la vila, corral i farraginar de Rafael Fusté (que abans fou del senyor).

6.- PLANES, Josep M.: *Demografia i societat de Tàrraga i de l'Urgell durant l'Antic Règim*, Agramunt, 1995, ps. 83-84 i 107-108. PLANES, Josep M.: *La nissaga Jover de Tàrraga. Les primeres generacions (1649-1739)*, Tàrraga, Ajuntament de Tàrraga, col. «Natan Estudis», núm. 8, 1997, ps. 80-92 i 115-116.

7.- Arxiu Històric Municipal de Bellpuig (AHMB en endavant), 2.2.1., núm. 172, *Llibre de les valies del terme y vila de Bellpuig 1696*, fs. 46-47v., 175v. i 482.

8.- Per a la seva localització i el tema del sud-nord, vegeu Torres, «El capbreu...», ps. 38 i 50.

3	Bellp.	Vinya	Comellars	5 j. - p.	196	Reg? E: clos dels h. de Josep Mosset, vinya de Joan Tosset, vinya de Pere Orós, vinya de Joan Samsó de Darre. S: vinya de Pere Orós, vinya dels h. de Mateu Guasch. O: vinya de Sebastià Segarra. N: la Palafanga.
4	Bellp.	Campa / vinya / devesa	Comellars	25 j. - p.	600	E: vinya dels h. de Francesc Mosset, vinya i t. campa de Sebastià Segarra, t. de la vila. S: c. de Vilanova a Preixana, t. dels h. de Joan Gener. O: t. dels h. de Joan Gener, devesa de la vila, pati i bassetes de la vila. N: c. que va del convent a Vilanova.
5	Bellp.	Hort / farraginar clos	Camí de Preixana	-j. 8 p.	6	Clos amb parets. Reg. E: casa i corral de l'estudi, hort i farraginar de Francesc Galitó. S: sèquia del molí fariner. O: c. del convent, casa i corral de Pere Denjaume, corral d'Isidre Boldú. N: c. de Preixana, casa i corral de Pere Denjaume.
6	Bellp.	Campa	La Sala	3 j. 2 p.	324	A la part solana. Reg. E: t. dels h. del carreter Francesc Vilamajor. S: el Reguer. O: t. dels h. de Jaume Torner. N: sèquia de la Sala.
7	Bellp.	Campa / oliveres	Camí de Castellnou	7 j. - p.	180	A la part solana. E: c. de Castellnou. S: ? O: t. de Baltasar Novell, t. dels h. del carreter Francesc Vilamajor. N: c. de Castellnou.
8	Bellp.	Oliveres	Creu de Castellnou	2 j. - p.	12	«Contra la creu que va a Castellnou». E: t. de Joan Flores i Rius. S: c. de Castellnou en punta. O: c. de Castellnou en punta. N: terme de Seana.
9	Bellp.	Campa	Pla de Castellnou	6 j. - p.	90	A la part solana. E: t. de Baltasar Novell. S: c. de la Sala. O: t. de Jeroni Mongay d'Ivars. N: devesa de Bernabé Forcada, devesa de Sebastià Naves, devesa dels h. de Macià Sogues.
10	Bellp.	Oliveres / devesa	Pla de Castellnou	3 j. 6 p.	50	E: t. dels h. del carreter Francesc Vilamajor. S: t. de Baltasar Novell. O: t. dels h. del carreter Francesc Vilamajor. N: c. de Castellnou.
11	Bellp.	Campa / ametllers	La Plana	7 j. - p.	35	E: t. dels h. del carreter Francesc Vilamajor, oliverar de Jeroni Sans dels Eixaders. S: terme dels Eixaders per mitjà del c. de Vilanova a la Sinoga. O: t. de Pere Casabó, t. dels h. de Baltasar Vendrell. N: t. de la vila, oliverar de Jeroni Sans dels Eixaders.
12	Bellp.	Campa / devesa	Calders i Coma Ol.	7 j. - p.	35	E: t. de Sebastià Segarra. S: t. de Rafael Roig. O: t. de Rafael Roig, t. de Josep Gaja. N: t. de Josep Gaja, t. d'Anton de Solà.
13	Bellp.	Devesa	La Garriga	4 j. 6 p.	22,5	E: devesa dels h. de Francesc Gomà de Castellnou. S: sèquia dels Esmoladors. O: devesa dels h. de Pau Cuberes de Linyola. N: c. de Vilanova a Preixana.

Les valoracions són en lliures; la finca 13 fou valorada en 22 ll. i 10 s.

j. = jornals. p. = pórques. t. = terra. c. = camí. h. = hereus. Ol. = Oliola.

La finca 1 posteriorment fou anotada a nom d'Antoni Joan Germà (i aleshores li van calcular 1 jornal). La finca 2 posteriorment va ser anotada a nom de Miquel Massot de Miralcamp. Resulta fàcil deduir que, encalçats per les urgències econòmiques, a cal Vilamajor del carrer de Dalt van començar a alienar parts de la hisenda. La finca 2 potser anà a parar a mans dels Massot de Miralcamp a conseqüència d'un acord matrimonial, perquè una noia Vilamajor es maridà amb un Massot d'aquella localitat.

La finca 10 i la finca 13 foren posteriorment ratllades, cosa sens dubte relacionada amb les vendes que en va fer el Dr. Antoni Llor durant els anys trenta del segle XVIII i que seran comentades al seu moment.

Avaluem la hisenda quan aquesta encara estava completa. La quantitat de terra era destacada, però molta era de mala qualitat. De reg clar només hi havia dues finques; una d'aquestes, la núm. 6, era sens dubte la millor de la hisenda, valorada a més de 100 lliures el jornal. Una altra finca, la núm. 3, també podia ser en part de reg i clarament era una altra finca notable, per grandària, tenir plantat i ser valorada pràcticament a raó de 40 ll./j.; de tota manera, la xifra de 196 lliures està escrita de forma que també pot llegir-s'hi 100, i sembla, per tant, que van retocar aquella valoració (potser quan s'alienà mitja finca).

La mala terra, però, predominava. Les finques 11, 12 i 13 eren clarament marginals, amb una valoració baixíssima i parcialment encarades a pastura (tot i que una d'elles tocava amb una sèquia...). Les finques 8, 9 i 10 no eren gaire millors. El fet de tenir oliveres o ametllers plantats pot ser un indicatiu per calibrar la mala qualitat de la terra: es plantarien només per aprofitar millor unes parcel·les dolentes. Un cas una mica especial era la gran finca dels Comellars, que amb els seus 25 jornals podia tenir zones ben aprofitades i altres més deixades de banda.

Descrita ja la hisenda, tornem als avatars de la família. En el seu testament, l'apotecari Josep Vilamajor designà hereva universal la seva filla Maria Paula. Però aquesta no es trobava sola. A més de sa mare, Maria Paula Vilamajor tenia Valerià Vilamajor, un prevere i beneficiat de l'església parroquial de Bellpuig, i Cecília Vilamajor, la qual es va casar amb Miquel Massot de Miralcamp. El Valerià i la Cecília eren germans. Per referències documentals posteriors, puc afirmar que aquests dos personatges eren oncles de la noia. La relació del Dr. Antoni Llor amb aquests dos parents de sang de la seva dona no sembla que fos gens bona, com tindrem ocasió de comprovar.

La Maria Paula també tindria una germana petita, Maria Vilamajor i Grau, de la qual gairebé no dispo de referències.

Després de la mort de l'apotecari Josep, cal Vilamajor del carrer de Dalt va passar a ser controlat *de facto* pel prevere Valerià. També hi havia la vídua d'en Josep, Maria Grau, però s'intueix clarament que fou el capellà qui agafà les regnes en aquells dificultosos anys '90. El gran problema de la casa era l'endeutament censalista, agreujat pel fet d'alguns retards en el pagament de les pensions. Valerià Vilamajor hauria intentat posar-hi remei, però cap al començament de l'any 1698

hagué de prendre dues mesures delicades: tapar els forats econòmics més peremptoris creant un nou censal, i acordar el casament de la Maria Paula amb un nuvi que aportés una bona suma de diners. Dues decisions pràctiques, però carregades d'inconvenients.

El 5 de febrer de 1698, Valerià Vilamajor, prevere i beneficiat de la parroquial de Bellpuig, i Maria, vídua de Josep Vilamajor, apotecari, ambdós en el paper de tutors i curadors dels fills i hereus d'aquest, van disposar com s'haurien de pagar els següents deutes dels Vilamajor:

1) 122 ll. a la comunitat de preveres de Bellpuig, com a complement del lluïment del censal de 312 ll. creat el 1682. La resta del censal ja havia estat lluït en virtut d'una concòrdia anterior.

2) 50 ll. a Pere Joan Agulló, candeler de cera de Vallbona, per pensions endarrerides d'un censal de 300 ll. de preu i 300 sous (= 15 ll.) de pensió anual.

3) 14 ll., 7 s. i 6 d. a Sebastià Segarra, pagès de Bellpuig, pel redelme de l'any 1697.

4) 16 ll. i 10 s. a Bartomeu Fau, *«funario»* (soguer) de Bellpuig, per tres pensions endarrerides d'un censal de 150 ll. de preu i 150 s. de pensió anual. El deute total eren 22 ll. i 10 s., però 6 ll. foren compensades, perquè les devia el Fau als Vilamajor.

Per pagar tot això i altres coses, els Vilamajor del carrer de Dalt van crear en aquell punt un censal a favor de Miquel Calbis, pagès de Golmés, que era marmessor testamentari del difunt Jaume Joan Vellet, també pagès de Golmés. De fet, els diners provindrien del fons d'aquesta marmessoria. El preu del censal creat aleshores fou de 300 ll., amb una pensió anual de 300 s. (= 15 ll.). De les 300 ll. del capital, en Calbis retindria 202 ll., 17 s. i 6 d. per fer, en nom dels Vilamajor, tots els pagaments anteriorment ressenyats. Les restants 97 ll., 2 s. i 6 d. foren rebudes en mà pel prevere Valerià. Calgué un decret del governador de les baronies de Bellpuig i Linyola aprovant aquella creació de censal, per la *«urgente necessitate»* dels Vilamajor. Consta que Miquel Calbis pagà les 122 ll. a la comunitat de preveres de Bellpuig el 7 de febrer de 1698, o sia, dos dies després. El mateix dia 7, pagà les 16 ll. i 10 s. a Bartomeu Fau, soguer de Bellpuig. El 10 de febrer de 1698, pagà les 14 ll., 7 s. i 6 d. a Sebastià Segarra, col·lector del redelme de Bellpuig, pel redelme de la casa dels Vilamajor de l'any 1697. I el 18 de març de 1698, pagà les 50 ll. degudes a Pere Joan Agulló, candeler de cera de Vallbona.⁹

El 7 de febrer de 1698, el rev. Valerià Vilamajor, prevere de Bellpuig, i Maria, vídua de l'apotecari Josep Vilamajor, ambdós en concepte de tutors i curadors dels fills i hereus d'aquest, van pagar a la comunitat de preveres de Bellpuig 31 ll. i 7 s. D'aquesta quantitat, 20 ll. eren per satisfer pensions caigudes del censal que Miquel Calbis, pagès de Golmés, marmessor testamentari del difunt Jaume Joan Vellet, havia acabat de lluir, en nom dels Vilamajor, aquell mateix dia. Les restants 11 ll. i escaig eren per

9.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 9, Joaquim Rossell, *Manual 1697-1698*, fs. 53v.-60, 86v.-91v., 96v.-97v. i 175-176v.

satisfer pensions endarrerides de diversos censals de molt poc valor que els Vilamajor del carrer de Dalt també devien a la comunitat bellpugenca.¹⁰

De moment, doncs, es va poder respondre d'aquella manera a les obligacions més urgents de la família. Però l'endeutament censalista no estava superat i calia encarar les coses d'una altra manera. El capellà Valerià i la vídua Maria ja no devien voler més problemes. Casant bé la Maria Paula, s'evitarien maldecaps i donarien un futur a la casa.

Les dificultats econòmiques dels Vilamajor del carrer de Dalt a les acaballes del sis-cents poden ajudar a explicar el considerable aixovar que els Llor de la Sala hagueren d'aportar al moment de fer l'aliança matrimonial. Aquelles 500 lliures, pagades de cop i de seguida, segurament van anar molt bé a la casa per superar les seves urgències. En tot cas, haurien tingut també conseqüències negatives. Cal Vilamajor del carrer de Dalt va rebre uns forans, els Llor, que van començar a demanar alienacions. Tot plegat hauria provocat tensions entre aquests i el prevere Valerià, perquè l'acord nupcial no degué ser senzill d'aconseguir i la mentalitat del pubill despertaria recels.

No sabem on van viure de moment els flamants esposos Antoni Llor i Maria Paula Vilamajor. Potser a Bellpuig? En tot cas, sembla que no a la Sala, almenys de manera permanent, perquè no van batejar cap fill a la parròquia de Forès. Fet i fet, en aquella època el nostre protagonista devia viatjar sovint, per acabar els estudis, donar inici a les seves activitats professionals i fer front als afers patrimonials i discòrdies de parentela.

La sort no va presidir el primer matrimoni del metge Llor. A les complicacions del patrimoni Vilamajor s'uní la poca resistència de la seva titular. En efecte, la Maria Paula Vilamajor va morir jove, poc temps després de casar-se. No va fer testament. El matrimoni només havia tingut una filla (almenys, que sobrevisqués a la primera infantesa): Antònia. Aquesta nena es convertí en hereva universal de l'heretat Vilamajor. Son pare, el Dr. Llor, l'administraria. El prevere Valerià estaria a l'aguait, potser molest per no poder actuar, presumiblement irritat per les decisions del metge.

Actuant com a administrador de la persona i béns de la seva filla Antònia, el metge Antoni Llor va vendre l'any 1704 una de les finques de la hisenda Vilamajor. Es tractava de la gran peça de 25 jornals, a la partida dels Comellars, que tenia vinya i oliveres, i que estava en part erma. Fou venuda per 670 ll. La venda tingué lloc el 14 de març de 1704 i els compradors foren els pagesos de Bellpuig Agustí Abelló (pare) i Josep Abelló (fill). Unes setmanes després, el 30 de maig de 1704, i segurament perquè no podien satisfer el preu, els Abelló van crear a favor del Dr. Llor un censal de 670 ll. de valor i 33 ll. i 10 s. de pensió anual; s'hauria de pagar, però, cada 14 de març, ja que aquell fou el dia de venda de la finca.¹¹

10.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 9, Joaquim Rossell, *Manual 1697-1698*, fs. 92-93.

11.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1726-1727*, fs. 12v.-14 (referència indirecta a la venda en una acta notarial posterior). A les valies del 1696, no s'esmentaven oliveres en aquesta gran parcel·la, però el 1704 hi consten. El preu era semblant al que havia estat estimat el 1696.

En aquesta època, el Dr. Llor segurament va alienar alguna porció més de la hisenda Vilamajor.

I mentre tot això passava, el capellà bellpugenc Valerià Vilamajor, que intueixo barallat amb el Dr. Antoni i afectat per la mort de la Maria Paula, va decidir fer testament. Un testament no motivat per qüestions de salut i que sembla concebut per marcar definitivament distàncies envers la casa d'on provenia.

A les acaballes del 1704, el nostre prevere va fer un testament hològraf i el va portar, curiosament doblegat i tancat, al notari de la vila Joan Serra. Aquest va lligar la plica al seu volum. Van anar passant els anys i el testament mai no fou obert. Dos-cents noranta-quatre anys després, qui firma aquest article va tenir l'honor –i l'emoció– d'obrir-lo i llegir-lo per primera vegada. Escrit amb lletra menuda i minuciosa, el testament no va respondre gaire a les expectatives creades, tant per la seva curta extensió com per la «normalitat» del seu redactat. Almenys, però, aportà algunes informacions interessants.

A la tapa de la plica, el notari Joan Serra escrigué que va rebre el testament del prevere Valerià el dia 30 de novembre de 1704. Al seu torn, el capellà l'havia firmat dos dies abans, el 28. Segons anotació del notari, el testador era fill de Josep Vilamajor, pagès, i de Teresa, cònjuges difunts de Bellpuig.

El prevere Valerià declarà tenir bona salut en fer el testament. I el va considerar l'expressió de la seva última voluntat, disposant que fos obert després de la seva mort. Tot plegat ens indica que l'home volia deixar aclarits els afers personals i familiars de cara a iniciar una nova etapa, un cop hauria perdut definitivament el control sobre cal Vilamajor del carrer de Dalt, després de la mort de la Maria Paula i amb el metge Antoni Llor convertit a la pràctica en l'amo. A més, la seva neboda petita, que seguia al seu càrrec, s'anava fent gran i calia dotar-la.

Va elegir per marmessors Miquel Massot, pagès de Miralcamp, que era son cunyat; el rev. Miquel Vilamajor, prevere de Bellpuig; i el rev. Francesc Novell, també prevere de Bellpuig. Aquestes tres persones, a més a més, farien de curadors de la seva cunyada i de la filla d'aquesta i neboda seva.

Va destinar només 25 sous per a enterrament i novena, una vegada tan sols. S'intueix que no anava llarg de diners, encara que cobrava un personat a Tàrraga. Volia ser enterrat a la parroquial de Bellpuig, al vas dels seus pares si aquest estava fet, i, si no, allí on volguessin els marmessors.

Va fer hereva universal de tots els seus béns Maria Vilamajor i Grau, neboda seva. Fins aquest moment no havíem tingut notícies precises d'aquesta noia, que seria la germana petita de la Maria Paula i, per tant, cunyada del metge Antoni Llor. Una noia que va quedar al marge de l'herència i que sens dubte va ser afillada pel seu oncle, el capellà Valerià. Aquesta neboda encara no estava casada aleshores. A canvi de fer-la hereva, l'oncle capellà deixava establert que la neboda s'hauria de fer càrrec de sa mare (Maria Grau), encara viva. Si mare i filla es barallaven i deixaven de viure juntes, els béns de l'herència es dividirien entre les dues a parts iguals, i seria així fins i tot en el cas que la filla estigués casada. Però

això sí: l'herència del testador en cap cas no es podria vendre ni empenyorar; si la cunyada o la neboda, o bé els fills que aquesta pogués tenir, intentaven fer-ho, l'heretament no tindria valor.

Les dues Maries (i aquí faig servir la mateixa expressió que apareix al testament del Valerià) també es podrien gaudir del personat que el prevere cobrava a Tàrraga. Com que era causa pia, potser hi hauria algun problema per passar-lo en herència a unes dones laiques; preveient-ho, el rev. Valerià disposà que els marmessors «busquien tot lo albitre per que las ditas sen pугan valer de la Pensió cada any per sustentarsen».

Si la neboda moria sense fills, o si tenia fills i aquests morien sense fills, aleshores el personat i els béns de l'herència de Valerià Vilamajor anirien a la confraria del Sant Crist de l'església parroquial de Bellpuig. En aital cas, cada any es destinarien 10 lliures com a renda, i en tot moment haurien de cremar ciris de lliura al monument, quatre el primer any i afegint-n'hi un cada any fins arribar a la dotzena de ciris, comptant que sempre «ne quedara un llarch palm». A més, tots els diumenges i festes, a la missa major, dos escolanets haurien de sortir de la capella del Sant Crist amb una atxa encesa cadascun. Si la confraria no complia aquestes obligacions dels ciris i les atxes, la renda de la fundació seria per a la sagristia major; si aquesta tampoc no ho complia, la renda aniria al convent de Sant Bartomeu. Si els béns donaven més enllà de les 10 ll. anuals, que els marmessors fundessin algunes misses a l'altar del Sant Crist, amb una caritat de 6 sous.

Valerià Vilamajor només es va recordar de la seva germana Cecília, casada a Miralcamp, per deixar-li un vestit de dol de baieta. D'altra banda, al seu testament no hi ha cap referència a la petita Antònia, la filla de la seva altra neboda Maria Paula.

Al final del document, el prevere Valerià especificà que no havia de pagar un deute que hi havia amb un argenter de Barcelona que es deia Maties Gener, ni que el deute constés en acte escrit. I donà aquesta raó: «perque los Llots o Llors de la Sala me enganyaren, com mes llargament conste ab un acte en poder de tal Topi, notari a la Boqueria de Barselona». Indicació interessantíssima, per cert, ja que reforça la impressió que teníem de les males relacions entre el capellà i els Llor. Malauradament, no explica en què havia consistit aquell engany que li havien «colat» els comalatencs.¹²

El prevere Valerià va viure molts anys més. La seva cunyada i la seva neboda potser van morir abans d'ell. Tal vegada ell fes un altre testament. Tot això podria

12.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 10, Joan Serra, *Testaments 1693-1704 i 1699-1722*, document volander de dos fulls. Aquest testament estava plegat i lligat al volum, entre els folis 69v. i 70 de la segona part, acompanyant una certificació del notari que feia constar que l'havia rebut de mà del propi prevere Valerià Vilamajor (en foren testimonis Isidre Vila, carreter, i Josep Serra, fuster, tots dos de Bellpuig). El 5 de desembre de 1998, i amb l'ajuda de l'arxivera Dolors Montagut, vaig procedir a obrir la plica, molt ben tancada i enganxada. Va ser inevitable tallar lleugerament el paper per poder descloure el document, així com el cordillet que el fixava al volum notarial. Un cop llegit i fotocopiat, el testament fou deixat al mateix lloc on havia reposat fins aleshores, totalment ignorat durant prop de tres-cents anys.

explicar que la plica tancada en acabar el 1704 mai no fos oberta. De fet, molts anys després trobem que l'hereva dels seus béns no era la neboda Maria, sinó la germana Cecília.

L'any 1716, el Dr. Valerià Vilamajor, prevere, era beneficiat del benefici de Santa Caterina a la parroquial de Bellpuig; tenia una renda molt esquifida de només 5 lliures anuals.¹³ Personatge fosc però interessant, aquest capellà Valerià Vilamajor.

Mentrestant, el Dr. Llor, el polèmic nouvingut a cal Vilamajor del carrer de Dalt, feia la seva i s'havia tornat a casar. Era un home inquiet i de notables contactes. La segona dona fou Teresa Montalt, filla de Francesc Montalt, pagès de Sant Andreu de Llavaneres, i de Tecla. Pel cap baix, Francesc Montalt tenia un mas a la parròquia de Sant Esteve de Banyamars, propera a Sant Andreu de Llavaneres, i una casa a la mateixa Llavaneres.¹⁴ La família Montalt, sembla que molt posada en el negoci del vi, acabaria tenint problemes econòmics, els quals també van esquitxar el Dr. Llor.

Del matrimoni entre Antoni Llor i Teresa Montalt va néixer en Josep, un xicot que, com son pare, també es va dedicar a la medicina. A retenir que el nom del nen era el mateix de l'avi patern.

A conseqüència del seu segon casament, Antoni Llor sembla que va establir-se a Sant Andreu de Llavaneres o prop d'allí durant els primers anys del segle XVIII. S'hauria endut amb ell la petita Antònia, la filla tinguda amb la primera dona. Aquesta nena era l'hereva de la hisenda Vilamajor de Bellpuig. Lògicament, no tinc a penes dades de l'etapa en què el Dr. Llor residí a la zona costanera, ni de com administrava mentrestant el patrimoni bellpugenc. Tampoc no conec com el va afectar la Guerra de Successió.

A l'igual de sa mare, la filla Antònia Llor i Vilamajor també va morir jove. Va fer testament amb Josep Sagarra i Berenguer, notari de Sant Andreu de Llavaneres, i designà hereu universal dels seus béns i heretat son pare Antoni Llor. En conseqüència, aquest va passar a ser propietari ple d'un patrimoni que ja feia temps que administrava. Encara que havia començat a alienar-lo, aturà de moment aquella estratègia. I no sols això, sinó que fins i tot acabà tornant a Bellpuig, enfrontant-se directament amb els problemes del patrimoni urgellenc.

13.- MESTRE, Esteve: «El braç eclesiàstic de Bellpuig», *El Pregoner d'Urgell*, núm. 252, primera quinzena d'abril de 1990, p. 7 de la secció «Història i pensament».

14.- Sant Andreu de Llavaneres és al Maresme, prop de Mataró. Al nord-est de la localitat, a poca distància, hi ha el turó de Montalt i la parròquia de Sant Vicenç de Montalt. Al nord-oest hi ha la petita parròquia de Banyamars, amb església gòtica dedicada a sant Esteve. Tota la zona té un relleu bastant accidentat a causa de les serres de Montalt i del Corredor, englobades en la Serralada Litoral.

LES TRAFIQUES DE LA POSTGUERRA

Com estava l'heretat Vilamajor de Bellpuig immediatament després de la Guerra de Successió? Ens en pot donar una certa idea el cadastre del 1716. En tot cas, una idea tan sols aproximada, perquè aquesta font ho simplifica tot, i amaga o dissimula coses. Comparat amb el *Llibre de valies* de 1696, el cadastre borbònic és molt inferior informativament parlant.

El cadastre¹⁵ posa a nom d'Antoni Llor, doctor en Medicina, una casa i vuit peces de terra a Bellpuig. La casa, al carrer del Vall, és estimada en 400 lliures i indiquen que fa de quarter a la cavalleria estacionada a la vila. Li donen aquestes afrontacions: a l'est, casa de Felip Jovanells; al sud, carrer del Vall; a l'oest, casa de Joan Fornis; i al nord, la costa del castell.

Pel que fa a les peces de terra, donen unes dades més simples que l'any 1696, però ara indiquen la qualitat i el rendiment. L'extensió sembla molt dissimulada (només surten 13 jornals i 8 pórques), potser perquè quan hi ha plantat únicament donen la terra ocupada pel plantat, marginant la campa. El detall és aquest:

N.	Terme	Tipus de finca	Partida	Tinguda	Qual.	Rend. per jornal	Característiques / afrontacions
1	Bellp.	Campa	La Sala	2 j. 6 p.	2a.	5 q.b. / 8 q.o.	E: t. del carreter Josep Vilamajor. S: el Reguer. O: t. de Josep Gari. N: t. del Dr. Baptista Pasqual.
2	Bellp.	Campa	Camí de la Rulla	- j. 6 p.	3a.	3,5 q.b. / 6 q.o.	E: t. de Pau Pons. S: t. d'Anton Ollé. O: t. del daurador Pere Boldú. N: c. de Preixana.
3	Bellp.	Oliveres	Pla de Castellnou	- j. 3 p.	2a.	4 qs. oli	E: t. del carreter Josep Vilamajor. S: t. de Maria Novell. O: t. de Josep Vilamajor. N: c. de Castellnou.
4	Bellp.	Campa / era	Eral de Baix	- j. 3 p.	3a.	3,5 q.s.	E: t. d'Anton de Solà. S: c. de Preixana. O: muralla de la vila. N: c. de la Bassa Dols.
5	Bellp.	Campa / oliveres	La Solana	5 j. 6 p.	3a/2a.	3,5q.b./6q.o./4qs.oli	E: c. de Castellnou. S: c. de Castellnou. O: t. de Maria Novell. N: bosc del duc.
6	Bellp.	Oliveres	Creu de Castellnou	- j. 8 p.	2a.	4 qs. oli	Damunt la creu. E: t. d'Anton Flores. S: t. d'Anton Flores. O: c. de Castellnou. N: bosc del duc.
7	Bellp.	Campa	La Solana	3 j. - p.	3a.	3,5 q.b. / 6 q.o.	E: t. de Maria Novell. S: c. de Castellnou. O: t. de Manuel Badia. N: t. de Miquel Rius.
8	Bellp.	Vinya	Comellars	1 j. - p.	2a.	3 cargues de vi	E: t. de Francesc Orós. S: t. de Marià Guasch. O: t. dels hereus de Sebastià Segarra. N: t. del Dr. Josep Bassa.

j. = jornals. p. = pórques. q. = quarteres. qs. = quartans. b. = blat. o. = ordi. s. = sègol. t. = terra. c. = camí.

La finca 1 sembla correspondre a la finca 6 de les valies del 1696. La finca 2 podria ser la finca 5 del 1696, però no ho asseguro gaire. La finca 3 sembla

15.- AHMB, 2.4.1., Cadastres, *Cadastre de Bellpuig de 1716*, fs. 8-9v. Pel que fa a la casa, també referències en un altre plec del mateix cadastre, f. 64v. (en aquest segon cas, a nom del Dr. Josep Llor).

correspondre a la 10 del 1696. La finca 4, a la 1. La finca 5, a la 7. La finca 6, a la 8. La finca 7, a la 9. I la finca 8, a la 3. En tots els casos, és fàcil observar com les extensions que s'ofereixen el 1716 són molt inferiors.

No apareixen a nom del Dr. Llor les següents finques que el 1696 formaven part de l'heretat Vilamajor: la 4 (que havia estat venuda als Abelló el 1704), la 2 (traspassada a Miquel Massot de Miralcamp¹⁶), la 11, la 12 i la 13. No vol dir, però, que les tres últimes no les tingués; o, en tot cas, les recuperà.

El Dr. Llor tornà a l'Urgell i s'espavilà a exercir aquí la seva professió. L'any 1720, el trobem negociant amb diversos ajuntaments. A l'octubre, Castellnou de Seana va fer tractes amb ell per tres anys, a raó de 20 quarteres de bon blat anuals; el Dr. Llor hauria de visitar tots els malalts del poble, si calia cada dia; si durant el termini de tres anys, que acabaria per Nostra Senyora d'Agost de 1723, el Dr. Llor no podia assistir els malalts, hauria d'enviar un substitut; si alguna de les parts contravenia el tracte, hauria de pagar a l'altra 100 ll. Poc després, Vilanova de Bellpuig va fer el mateix contracte al Dr. Llor. Finalment, les autoritats de la vila de Bellpuig van voler dir-hi també la seva, i van fer una concòrdia amb el metge Antoni Llor, comproment-se a donar-li anualment 60 quarteres de blat; la primera visita als malalts que el metge fes diàriament hauria de ser gratuïta, i a la segona ja podria cobrar.¹⁷

La tornada a Bellpuig degué provocar que el Dr. Llor valorés més del que havia fet abans la hisenda que li havia pervingut en aquesta vila. Es tractava d'una hisenda disminuïda, però el nostre protagonista va maldar per recuperar-ne les porcions alienades i per arrodonir-la com calia. L'objectiu fonamental era recuperar la gran peça de 25 jornals dels Comellars, de la qual s'havia després l'any 1704. La finca havia anat als Abelló, però aquests, que segurament estaven en dificultats econòmiques, van haver de tornar a traspassar-la al Dr. Llor. El 30 d'abril de 1721, mitjançant un acte notarial amb Ignasi Ribes i Soldevila, notari de la cúria de les baronies de Bellpuig i Linyola, Josep Abelló va restituir aquella peça de terra a Antoni Llor.¹⁸

16.- L'any 1716, Miquel Massot de Miralcamp tenia al terme de Bellpuig dues peces de terra:

1) Campa, a la partida de les Roques, de 2 jornals de tinguda, de la 1a. qualitat del secà, que rendia per jornal 7 quarteres de blat o 9 quarteres d'ordi, i que tenia les següents afrontacions: a l'est, terra del Dr. Josep Calbis; al sud, el camí de la Bassa Dols; a l'oest, els corrals del bestiar; i al nord, el vedat del duc.

2) Campa, a la partida de la Sala, d'1 jornal de tinguda, de la 1a. qualitat del reg, que rendia per jornal 7 quarteres de blat o 9 quarteres d'ordi, i que tenia les següents afrontacions: a l'est, terra de Joan Vilamajor del Bou; al sud, el camí ral; a l'oest, terra d'Anton de Solà; i al nord, el Reguer.

AHMB, 2.4.1., Cadastres, *Cadastre de Bellpuig de 1716*, f. 40. La primera era la que provenia de la hisenda Vilamajor.

17.- MESTRE, Esteve: «Algunes notes sobre el personal sanitari de Bellpuig», *El Pregoner d'Urgell*, núm. 197, desembre de 1987, extra de Nadal, sense paginació. MESTRE, Esteve: *Castellnou de Seana al segle XVIII*, Lleida, Virgili & Pagès, col. «Estudis Castellnouencs», núm. 4, 1990, ps. 36-37. A Castellnou van fer el tracte amb el Dr. Llor el batlle Pere Joan Niubó i els regidors Manuel Niubó del Perxe i Josep Niubó i Tarrós.

18.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1726-1727*, f. 14 (referència indirecta en una acta notarial posterior).

Immediatament a continuació, l'1 de maig de 1721, el Dr. Llor va comprar un hort clos al fuster de Bellpuig Josep Serra. Era un hort situat al terme de la vila, a la partida de la Serra Mitjana, feia 1,5 pòrques, i tenia un pou i alguns arbres plantats. A l'est, afrontava amb el camí del convent; al sud i a l'oest, amb terres dels Farnós; i al nord, amb la sèquia de Sant Ermengol. Era franc de cens i lluïsmes, però pagava quèstia. El preu de compra fou de 120 lliures, que de fet el Dr. Llor no pagà, sinó que es va carregar damunt seu un censal del mateix valor que Josep Serra feia a la comunitat de preveres i beneficiats de Bellpuig. La pensió del censal era de 6 lliures anuals, a pagar cada 24 de febrer.¹⁹

En aquells primers anys '20, en aparença Antoni Llor s'havia situat sòlidament a l'Urgell. Havia relançat la hisenda bellpugenc, s'havia buscat un espai per exercir la seva professió, i calia comptar amb els interessos patrimonials que ell i la seva segona esposa tenien a la Conca de Barberà i al Maresme. Ara: aquesta aparent situació positiva amagava en realitat molts problemes i dificultats. L'heretat Vilamajor de Bellpuig era gravada amb força censals, el pagament dels quals estava endarrerit; hi havia disputes en relació a alguns béns Vilamajor; l'època era difícil a l'Urgell, amb problemes agraris, exigències contínues de les noves autoritats borbòniques i la difícil convivència amb les partides de tropa;²⁰ Josep, el fill, duia a terme els estudis superiors i anava arribant l'hora de preparar el seu casament, i tot plegat comportava despeses; els interessos patrimonials a la Conca de Barberà i al Maresme havien de degenerar ben aviat en un munt de problemes i maldecaps.

No coneixem en detall els béns que Antoni Llor posseïa a la Conca de Barberà ni les problemàtiques que aquests béns duïen aparellades, però sí que podem intuir que es tractaria de béns heretats de la seva família i que aquelles problemàtiques eren importants. Una referència aïllada de l'any 1724 ens en pot donar un indici. El 22 d'agost de 1724, Antoni Llor, doctor en Medicina resident a Bellpuig, va designar procurador seu Joan Baptista Pasqual, doctor en Drets de la ciutat de Tarragona, perquè el representés davant la cúria de l'arquebisbe de Tarragona. Hi havia causa judicial a la cúria metropolitana tarragonina entre el capítol de canonges de la ciutat i el Dr. Llor, en relació als béns que aquest posseïa al terme de la Sala, sufragània de Sant Miquel de Forès, i al mateix terme de Forès.²¹

La família Llor havia entrat en una dinàmica de despeses i complicacions que no pararien d'augmentar en els anys següents. Amb les exigències econòmiques dels diversos «fronts» oberts, el Dr. Antoni no podia fer altra cosa que defensar

19.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1727-1728*, f. 94-94v. (referència indirecta en un acte notarial posterior). L'acte d'aquella venda es va fer amb el notari bellpugenc Joan de Serra, que moriria aviat. Per garantir el pagament del censal, el fuster Josep Serra havia obligat al seu moment una peça de terra que tenia al terme de Bellpuig, a la partida de la Sala.

20.- GEV / MESTRE, Esteve (coord.): *Història de Linyola*, Lleida, Virgili & Pagès, 1987, ps. 101-104. Mestre, *Castellnou de Seana...*, ps. 31-37. SEGARRA, Josep M.: *Història de Tàrrrega amb els seus costums i tradicions. II (segles XVI-XVIII)*, Tàrrrega, Museu Comarcal, 1987, ps. 265-270.

21.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1724*, f. 28-28v. Els testimonis foren Jaume Joan Vellat i Josep Trilla, ambdós pagesos de Bellpuig.

els seus enrevessats interessos i mirar de tapar forats com fos. Per aconseguir-ho, no va dubtar a utilitzar l'heretat bellpugenca, sotmetent-la a un accelerat procés de desgast i liquidació. Sense gaires escrúpols, la va anar «consumint», fins alienar-la pràcticament del tot en uns pocs anys. Aquella estratègia de liquidació patrimonial sembla que va gestar-se en els anys 1725 i 1726, tot i que les decisions més cridaneres arribarien després.

El 10 de gener de 1725, Antoni Llor, doctor en Medicina resident a Bellpuig, la seva dona Teresa Montalt, i el fill del matrimoni Josep Llor, professor de Medicina, necessitats de diners, van crear un censal mort a favor de la comunitat de preveres i beneficiats de l'església parroquial de Santa Maria i Sant Nicolau Bisbe de Bellpuig. Els diners lliurats pels capellans van provenir d'un dipòsit relacionat amb la celebració de nou misses anuals cantades a l'altar de la Verge del Roser per l'ànima d'una tal Maria Barrufet; es tractava de 100 ll. dipositades el 30 de desembre de 1724 a l'arxiu de la parroquial per Joan Niubó, jove pagès de Castellnou de Seana, per recuperar un censal que feia son pare Pere Jaume Niubó, pagès de Castellnou de Seana; es tractava d'un censal de 100 ll. de preu i 100 s. (= 5 ll.) de pensió anual a favor de la comunitat de preveres de Bellpuig que el 7 de novembre de 1714 havia creat Joan Baptista Niubó i Albano, pagès de Castellnou de Seana, i del qual n'era fermança el dit Pere Jaume Niubó; per una consignació i pacte d'indemnitat que s'havia produït a favor dels dits Joan Baptista Niubó i Albano i Pere Jaume Niubó, aquest censal l'havia de pagar la universitat d'aquell poble; fent l'esmentat dipòsit, els Niubó i la universitat de Castellnou de Seana es van alliberar de la prestació del censal. Però la comunitat de preveres de Bellpuig seguia interessada a establir-lo, i efectivament ho va fer pocs dies després. Així, doncs, la família Llor i els capitans de la comunitat bellpugenca (que aleshores eren els rev. Francesc Novell i Francesc Eixalà) van acordar que aquell censal el pagaria llavors la dita família Llor, a partir del dia 10 de gener de l'any següent (1726). Els Llor van donar per fermances Antoni Tudela i Joan Solà, pagesos, ambdós de Vilanova de Bellpuig. Per a major garantia del pagament, els Llor van hipotecar la peça de terra plantada de vinya i oliveres, de 25 jornals, que era al terme de Bellpuig, a la partida dels Comellars. En aquell moment, van dir que la finca afrontava per l'est amb els hereus i successors de Sebastià Segarra i una altra part amb un camí que servia per anar a les vinyes d'aquests; pel sud, amb la devesa de Joan Elías; per l'oest, amb les Bassetes; i pel nord, amb el camí de Vilanova de Bellpuig. La peça era franca de cens, censal, terç i lluïisme, però pagava quèstia. Els Llor van fer àpoca als dos capitans de la comunitat de preveres de la rebuda de les 100 ll. Acte seguit, el metge Antoni Llor va transferir als seus fermances Antoni Tudela i Joan Solà, pagesos de Vilanova de Bellpuig, tots els drets que li competien contra la universitat i persones de Vilanova de Bellpuig i de Golmés, de manera que ells poguessin exigir i rebre d'aquests dos pobles «totas y qualsevols partidas de grans y quantitats de diner que li estigan divent y per havant deurán fins y â tant estiga lluhit y quitât lo sobrechalendat censál»; podrien vendre i alienar els grans que rebessin i amb els diners que cobrarien haurien de lluir el censal i pagar-ne les pensions degudes.

Una anotació al començament de l'acte notarial indica que el censal va ser quitat el 15 de gener de 1728.²² Ho tocarem al seu moment.

Antoni Llor indubtablement necessitava diners ràpids en aquella conjuntura i per això va acudir al préstec censalista. No sembla un símptoma gaire bo el fet d'hipotecar una finca de 25 jornals només per 100 ll., màxim quan aquella finca en valia 600 pel cap baix. De tota manera, era un censal que estava previst liquidar aviat i aparentment hi havia poc perill que la hipoteca hagués d'aplicar-se. Hem de considerar l'habilitat del tracte: el Dr. Llor es treia del damunt el contenciós amb els pobles que havien quedat endeutats amb ell, una rèmora probable de les seves conductes professionals que no li sortiria a compte solucionar personalment. Aquell afer seria desagradable i costaria d'obtenir-ne la definitiva satisfacció. Ell necessitava diners amb urgència i creant el censal els tenia a la mà. Així s'estalviava de «perseguir» els de Vilanova de Bellpuig i Golmés que li devien coses, una dinàmica que podia durar molt i que havia de portar massa maldecaps. Tot ho deixava a les mans dels seus fermances, que potser sí que tenien el temps i la mentalitat per encarar-ho. De fet, aquests fermances ho agafaren perquè devien esperar de vendre els grans que recaptarien a un preu alt. Amb part dels diners obtinguts lluirien el censal en nom del metge i satisfarien les pensions pendants, que òbviament en Llor no tenia previst pagar.

Mentrestant, el fill del Dr. Antoni va acabar els estudis de Medicina i es casà. Josep Llor i Montalt va anar a l'altar amb Francesca Rubió i de Maris, una dona de la qual per ara no tinc gairebé referències. Sí que sabem que era filla d'un mercader anomenat Josep Rubió, el qual morí d'hora, i que tenia interessos patrimonials a Barcelona i a Cardona, amb censos, censals i drets senyorials. Resulta fàcil deduir que es va tractar d'un matrimoni preparat, en què els Llor haurien apetit el patrimoni Rubió. Un patrimoni, emperò, que també tindria els seus inconvenients, perquè estava escampat, era lluny de l'Urgell i s'havia de posar al dia. Les ambicions complicaven cada vegada més la vida dels Llor.

De moment, Josep Llor, flamant metge i espòs, va residir a Bellpuig amb els seus pares. L'any 1726, fou ell qui mostrà més activitat documental. Lògicament, calia actualitzar i treure rendiment al patrimoni de la seva muller. Però encara que el Dr. Antoni no surti a les fonts, ell devia ser al darrere de totes les iniciatives que prenién el fill i la jove. I no sols això: aquell 1726, de ben segur el Dr. Antoni multiplicà els contactes per alleujar la casa dels deutes que feia dècades que la

22.— AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1724-1725*, fs. 44-47v. Els testimonis de la firma del tracte censalista entre els Llor i els capitans de la comunitat de preveres foren Joan Germà, fuster de Bellpuig, i Jerónimo Yáñez, soldat de cavalleria del regiment dit vulgarment de Santiago. La firma de la Sra. Teresa Montalt es va produir a part, i els testimonis d'aquesta foren Antoni Galitó, ciutadà honorat de Barcelona resident a Bellpuig, i Antonio López, natural de la Manxa i resident a Bellpuig. Quant a l'acord paral·lel entre el metge Llor i els seus fermances (acord que, per cert, trenca la norma i és escrit no en llatí, sinó en català), els testimonis foren també els ja indicats Antoni Galitó i Antonio López. A precisar que el 7 de novembre de 1714, la creació original del censal es va fer amb el notari de Bellpuig Joan de Serra, que l'any 1725 ja era mort. Sobre l'endeutament de Castellnou de Seana durant les primeres dècades del segle XVIII i el protagonisme local de Joan Baptista Niubó i Pere Jaume Niubó, podeu veure: Mestre, *Castellnou de Seana...*, ps. 28-34 i 41-45.

perseguien i per començar a alienar la hisenda bellpugenca com a millor solució per acabar d'una vegada per totes amb les urgències familiars.

El 20 de maig de 1726, Francesca Rubió, muller de Josep Llor, doctor en Medicina resident a Bellpuig, va nomenar el marit procurador seu per tal d'aprovar, ratificar i firmar la nova concòrdia feta entre la universitat de la vila de Cardona i els creditors censalistes d'aquella universitat.²³

L'11 de juliol de 1726, Josep Llor, doctor en Medicina resident a Bellpuig, i la seva dona Francesca Rubió i de Maris, van nomenar procurador seu Narcís Castells, notari i causídic de Barcelona.²⁴

El 3 d'octubre de 1726, la Sra. Francesca Rubió i de Maris, muller del Dr. Josep Llor, resident a Bellpuig, va designar el marit procurador seu, per tal de gestionar censos i censals que li pertanyien sobre cases i terres, i especialment censos i censals que s'havien de desobligar i relaxar parcialment. L'acta notarial també parla de capbrevar emfiteutes, vassalls, redituariis i homes propis, masos, cases, terres, molins, honors i possessions sota domini i alou de la Sra. Francesca, així com rebre lluïsmes, terces i foriscapis, sense especificar en cap moment el lloc.²⁵

Amb l'arribada de l'any 1727, es desfermà tota la dinàmica alienadora i liquidadora dels compromisos del passat, una dinàmica que ja portava temps gestant-se. Potser el Dr. Antoni havia intentat retardar el procés durant la immediata postguerra, havent posat arrels a Bellpuig i mirant de preservar la hisenda Vilamajor. Finalment, però, les obligacions econòmiques i els enrenous patrimonials en altres indrets no degueren deixar-li més opció. Tot just entrar a l'any 1727, es concretà la venda de les tres finques principals de la hisenda bellpugenca, pràcticament en bloc.

El 2 de gener de 1727, Antoni Llor, doctor en Medicina resident a Bellpuig, va vendre al rev. Josep Alies, prevere i rector de Preixana, en tant que laica i privada persona, la peça de terra plantada de ceps i oliveres i en part erma, de 25 jornals, situada al terme de Bellpuig, a la partida dels Comellars. Aquella gran finca, alienada el 1704, recuperada el 1721, havia estat hipotecada el 1725 per respondre del pagament d'un censal a la comunitat de preveres de Bellpuig. Les afrontacions no havien variat en relació a dos anys enrere: a l'est tenia terres dels hereus i successors de Sebastià Segarra i un camí per anar a aquestes terres; al sud, una finca dita la Devesa de Joan Alies (o Elias, o Elies); a l'oest, les Bassetes; i al nord, el camí de Vilanova de Bellpuig. La peça era franca de cens, censal, terç i

23.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1726*, f. 71.

24.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1726*, f. 90. Els testimonis de l'acte foren Juan Sánchez Suárez, instructor de tropa del regiment de cavalleria de Calatrava que es trobava aleshores a Bellpuig, i Felip Jovanells, pagès de Bellpuig. Hem de recordar que en aquesta època la casa dels Jovanells tocava amb la dels Llor-Vilamajor per l'est.

25.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1726*, fs. 107v.-108. Foren testimonis d'aquell nomenament Josep Oliver, corder de Bellpuig, i Ramon Brunet, pagès de la vila dels Prats de Rei que aleshores es trobava a Bellpuig.

lluïisme, però pagava quèstia al senyor. Pertanyia al metge Antoni Llor com a hereu universal dels béns i heretat de la difunta Antònia Llor i Vilamajor, filla seva i de la seva primera dona, Maria Paula Vilamajor, també difunta, segons el testament de la filla fet amb Josep Sagarra i Berenguer, notari de Sant Andreu de Llavaneres; a la filla li pertanyia per l'antiga possessió dels seus avantpassats. El preu de la venda va ser de 590 ll. La major part del preu no fou pagada pel rector Alies al metge Llor, ja que el sacerdot va assumir uns censals que tenien carregats els Llor, i dels quals llavors en respondria el comprador de la finca. Els censals provenien de l'heretat Vilamajor i sumaven 512 ll., 6 s. i 8 d. Eren els següents:

1) 14 ll. de preu i 14 s. de pensió, a pagar cada any el 30 de setembre a la comunitat de preveres de Bellpuig.

2) 78 ll. de preu i 78 s. (= 3 ll. i 18 s.) de pensió, a pagar cada any l'1 de setembre a la comunitat de preveres de Bellpuig.

3) 160 ll. de preu i 8 ll. de pensió, a pagar cada any el 26 de maig a la comunitat de preveres de Bellpuig.

4) 41 ll. de preu i 41 s. (= 2 ll. i 1 s.) de pensió, a pagar cada any el 20 de juliol a la comunitat de preveres de Bellpuig.

5) 219 ll., 6 s. i 8 d. de preu i 10 ll., 19 s. i 4 d. de pensió, a pagar cada any el 29 de maig a la comunitat de preveres de Tàrraga.

A més, el rector Alies tampoc no va pagar al metge Llor 17 ll., 13 s. i 4 d., quantitat que hauria de donar a la comunitat de Tàrraga per estar-se devent una pensió i part de l'altra del darrer censal esmentat. Les 60 ll. restants foren pagades pel rector al metge Llor en mà.²⁶

El mateix dia 2 de gener de 1727, el Dr. Antoni va vendre a Roc Vidal, prevere i beneficiat de l'església parroquial de Santa Maria i Sant Nicolau de Bellpuig, en tant que laica i privada persona, una peça de terra plantada de vinya i oliveres, de 2 jornals i mig, situada al terme de Bellpuig, a la partida dels Comellars. La parcel·la afrontava a l'est amb una vinya de Francesc Orós i amb una vinya dels hereus i successors de Joan Samsó de Darre; al sud, amb la vinya de Marià Guasch; a l'oest, amb la vinya dels hereus i successors de Sebastià Segarra; i al nord, amb la vinya dita el Clos, propietat de Josep Bassa, doctor en Medicina resident a Castellserà. Les característiques de la peça eren les mateixes que la que acabava de vendre al rector de Preixana Josep Alies. El preu va ser de 170 ll. Un preu que no fou pagat pel comprador al venedor, ja que el rev. Roc Vidal va assumir uns censals que tenia carregats la família Llor, i dels quals aleshores en respondria ell; a més, hauria de pagar-ne moltes pensions gudes. En concret, es tractava de dos censals que provenien de l'heretat Vilamajor i que sumaven 58 ll. i 10 s.:

26.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1726-1727*, fs. 4v.-8. Els testimonis de l'acte notarial foren el rev. Roc Vidal, prevere i beneficiat de l'església parroquial de Bellpuig (el qual era allí perquè també comprava una finca al metge Antoni Llor), i Francesc Puig, negociant de Bellpuig.

1) 42 ll. de preu i 2 ll. i 2 s. de pensió, a pagar cada any el 22 de juliol a la comunitat de preveres de Bellpuig.

2) 16 ll. i 10 s. de preu i 16 s. i 6 d. de pensió, a pagar cada any el 3 de maig a la comunitat de preveres de Bellpuig.

Les 111 ll. i 10 s. restants serien destinades pel comprador de la finca, el rev. Roc Vidal, a pagar a la comunitat bellpugenca totes les pensions degudes per la família Llor d'aquells dos censals i també dels altres quatre censals designats en l'anterior venda i que eren favorables a la dita comunitat.²⁷

La finca venuda tenia només la meitat de l'extensió atorgada el 1696 (finca 3 d'aquella relació); però tot i aquesta meitat, la valoració era semblant a la que s'havia fet llavors, potser pel simple augment del preu de la terra. Ara hi feien constar oliveres, quan anteriorment no n'havien parlat. Per l'est i pel sud, només hi havia la meitat de les afrontacions. Pel nord, la peça ja no afrontava amb la Palafanga, sinó amb una vinya d'altri. Tot plegat sembla demostrar que la meitat septentrional de la parcel·la de 1696 fou alienada temps enrere, potser abans de la guerra.

El 10 de gener de 1727, el Dr. Antoni va vendre a carta de gràcia a Josep Pujalt i Nebot, ciutadà honrat de Barcelona resident a Anglesola, una finca, per tal de lluir un censal de 100 ll. de preu i 100 s. (= 5 ll.) de pensió anual, i eixugar a més unes pensions que li'n devia. Mitjançant un acte notarial fet amb l'antic notari de Bellpuig Joan de Serra el 22 d'agost de 1720, Antoni Llor havia quedat exonerat de pagar aquest censal, el qual queia el 12 de gener i pertanyia a Josep Pujalt i Nebot en tant que hereu universal de Na Victòria Batlle i de Josep Pujalt i Batlle, àvia i pare seus; uns mesos després, però, el metge tornà a quedar obligat a pagar-lo. El censal provenia de l'heretat del difunt Josep Vilamajor, apotecari de Bellpuig. Havia estat creat per l'apotecari Vilamajor a favor de Victòria Batlle i Josep Pujalt i Batlle el 12 de gener de 1692. La Sra. Engràcia Nebot, mare del Josep Pujalt i Nebot, va consignar aquell censal de 100 ll. a aquell altre censal de 670 ll. de preu i 33 ll. i 10 s. de pensió que cada 14 de març pagaven al Dr. Antoni Llor els pagesos de Bellpuig Agustí Abelló (pare) i Josep Abelló (fill), censal que fou creat pel mateix Dr. Llor el 30 de maig de 1704 quan va vendre als Abelló la peça de terra plantada de vinya i oliveres i en part erma que feia 25 jornals i que era a la partida dels Comellars del terme de Bellpuig, venda que tingué lloc el 14 de març de 1704 (en aquesta venda i creació de censal, el Dr. Llor actuà com a pare i legítim administrador de la persona i béns de la seva filla Antònia Llor i Vilamajor, tinguda amb la seva primera muller Maria Paula Vilamajor). Mitjançant un acte notarial amb Ignasi Ribes i Soldevila, notari de la cúria de les baronies de Bellpuig i Linyola, fet el 30 d'abril de 1721, Josep Abelló va restituir al Dr. Llor aquella peça de terra, cosa que va provocar que el metge tornés a assumir el censal

27.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1726-1727*, fs. 8-9v. Els testimonis de l'acte foren el rev. Josep Alies, prevere i rector de Preixana (que també havia comprat una finca al metge Llor), i Francesc Puig, negociant de Bellpuig. Una nota al marge indica que un dels censals fou quitat el 21 de juliol de 1747.

de 100 ll. que cobraven els Pujalt-Nebot d'Anglesola. Però el Dr. Antoni, amb dificultats econòmiques, no va pagar-lo, de manera que aleshores devia a Josep Pujalt i Nebot 30 ll. de pensions corregudes (que serien les últimes sis). Per pagar aquell deute i lluir d'una vegada el censal, el Dr. Antoni va decidir-se a vendre al ciutadà Pujalt, però tan sols a carta de gràcia, la peça de terra campa de 3 jornals i mig que tenia a la partida de la Sala. La parcel·la afrontava a l'est amb una peça de terra campa de la universitat de Bellpuig anomenada el Comú i amb terres de Josep Vilamajor; al sud, amb el Reguer; a l'oest, amb terres que foren de Jaume Torner i Ciurana i que llavors posseïa el canonge Ramon Fita; i al nord, amb la sèquia de la Sala. Era franca de cens, censal, terç i lluïisme, però pagava quèstia al senyor. Pertanyia al Dr. Antoni com a hereu universal de l'heretat i béns de la seva difunta filla Antònia, segons el testament que aquesta va fer amb el notari de Sant Andreu de Llavaneres Josep Sagarra i Berenguer. Calia considerar la possibilitat que es recuperés la finca, i per això al document van fer constar (i no en llatí com la resta del redactat, sinó en català) aquestes clàusules:

1) El comprador havia de pagar el cadastre i redelme «mentres sen dega pagar».

2) Si el comprador feia millores a la finca, «tot ço y quant gastara en fer aquellas se li haja de restituhir al temps de la quitacio junt ab lo preu avall escrit, fent empero constar del que haura pagat per fer ditas obras necessarias ab apochas ô altres legitimas cautelas».

Van fer concordar el preu amb el valor del censal que quedava lluit i les pensions que eren degudes: 130 ll. El ciutadà honrat Josep Pujalt i Nebot va fer constar que no renunciava als seus drets antics ni a emprendre causes si hi havia alguna qüestió o controvèrsia sobre aquells tractes en el futur.²⁸

Aquella parcel·la de la Sala era la millor de tota la hisenda. Ara li van donar un pèl més d'extensió que l'any 1696, potser com un simple arrodoniment. El preu fou molt inferior al valor que li van estimar aleshores, segurament a causa de no ser una venda plena, sinó tan sols a carta de gràcia. Resulta obvi que la família es resistia a desprendre's d'aquella parcel·la selecta, d'aquí que deixessin oberta la possibilitat de recuperar-la. També és bastant evident que el ciutadà Pujalt no va voler cap altra finca dels Llor més que aquella per renunciar al censal i a les pensions degudes.

Aquells primers dies del 1727, els Llor havien fet un pas important vers la seva desvinculació de Bellpuig. Però encara hi tenien coses i aquesta desvinculació trigaria una mica a arribar. Mentrestant, sembla que estaven sobretot atabalats pel patrimoni de la jove. No sabem molt bé com anava aquell tema, però la dedicació posada pels nostres protagonistes prou indica que era un afer important i que no acabava d'enllestir-se. El 30 de juny de 1727, la Sra. Francesca Rubió, muller del Dr. Josep Llor, encara resident a Bellpuig, va nomenar el marit procurador seu

28.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1726-1727*, fs. 12v.-16. Els testimonis foren Antoni Galitó, ciutadà honrat de Barcelona resident a Bellpuig, i Josep Calbis, doctor en Drets de Preixana.

un altre cop, per exigir, recuperar i cobrar diners que li devien de censals i violaris, censos de fruits, lloguers de cases i terres, arrendaments, delmes, tasques i altres drets senyorials. El cònjuge hauria d'actualitzar i clarificar tot el tema, i podria establir nous censals.²⁹

Sobre la faceta professional dels Llor, no en tinc pràcticament cap referència. Impossibile dir com els valoraven a l'Urgell com a metges. El pare ja portava molts anys d'exercici. ¿Havia fet això que s'inclinés cap a una medicina més pràctica i respectuosa envers el malalt, o seguia ancorat en les velles teories i receptant remeis contraproductes (sagnies, etc.) com era la norma d'aquelles èpoques? ¿Intuïa bé les causes de les malalties o les apreciava rutinàriament? No em fa quedar gaire tranquil la lectura d'un dels seus diagnòstics, que va fer constar davant notari, pertocant com pertocava a un dels personatges importants de la baronia. En efecte, el 12 d'octubre de 1727, Antoni Llor, doctor en Medicina que vivia a Bellpuig, va fer relació sota jurament que el Sr. Baltasar de Tàpies, domiciliat a Bellpuig, «se troba de esta part de algun temps constituït en una hypocondriaca enfermedad quasi sobre grau medi de sa exaltacio; per lo que de son opifìci las parts pateixen certa labefactacio de varias lesiones nutritiva de ahont no solament ab major frecuencia se reexcitan los consebuts mals, sino tambe se experimentan nous assomos de deteriors accidents que explican no sols de sa causa major deterioritat, sinos que avisan així mateix de la procurable precaucio per no ser aegantada la fiera de sa Ametria. Per lo que deu cessar dit senyor de empleos de una y altre quietut perturbatus, majorment dels inexercibles de propria casa estant».³⁰ El llenguatge críptic i la inconcreció de la malaltia ens deixen decebuts. El diagnòstic de repòs sembla donat només per sortir del pas.

L'entrada del nou any, 1728, va tornar a estar plena d'activitat econòmica per part de la família Llor. El Dr. Antoni caminava ja cap a la vellesa, perquè era a punt de complir els seixanta anys. No sembla que això limités de moment la seva tendència a les trafiques, però potser va inclinar-lo a anar tancant tots els temes pendents que s'arrossegaven des de feia tant. I aquesta dinàmica d'arranjar afers i liquidar deutes l'anava portant inevitablement a desvincular-se del patrimoni bellpugenc.

El 7 de gener de 1728, el Dr. Antoni va reconèixer davant notari que havia rebut 125 ll. de Francesc Massot, pagès de Miralcamp, el qual actuava com a procurador de Cecília Vilamajor, la seva mare. Aquesta Cecília Vilamajor era l'hereva universal del seu germà, el rev. Dr. Valerià Vilamajor, prevere i beneficiat de l'església parroquial de Santa Maria i Sant Nicolau Bisbe de Bellpuig. Les 125 ll. pagades al Dr. Llor pels Massot-Vilamajor eren el complement de tots els crèdits i pretensions que el metge tenia o podia tenir sobre l'heretat i béns del

29.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1726-1727*, fs. 119-120v. Els testimonis foren José Labrador i Gregorio Villanueva, soldats del regiment d'Aulan que es trobaven a Bellpuig.

30.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1726-1727*, f. 149-149v. Els testimonis d'aquella declaració, feta solemnement davant notari, foren Joan Baptista Granyó i Manuel Abelló, ambdós de Bellpuig.

difunt prevere Valerià, «*facta gratia de residuo*».³¹ Intuïm que el Dr. Antoni havia volgut liquidar d'una vegada aquell contenciós amb els parents de la seva primera dona, un contenciós que devia fer temps que s'arrossegava i del qual ell n'hauria pogut ser el promotor al seu moment. La polèmica entre el nostre metge i la banda del Valerià tenia arrels profundes, arrels que ja devien venir del segle anterior i que s'haurien anat reforçant amb el temps. La mort del sacerdot acabà de precipitar les coses. Per cert, que el testament hològraf d'aquest fet el 1704 no serví de res i tot allò que era seu anà a la seva germana Cecília (un desenllaç molt diferent a la voluntat inicial del capellà). Potser el Valerià havia fet un altre testament? És quelcom possible. A ressaltar que el Dr. Antoni s'accontentés amb una suma de diners, suma que segurament no el compensava del tot, i no volgués seguir la via del plet per arribar fins al final. Ara ja preferia agafar els diners que li oferien i no complicar-se més la vida amb nous embolics.

Tot i el pagament dels Massot-Vilamajor, uns Llor atabalats encara necessitaven numerari aquell hivern. I van recórrer a la via tradicional per obtenir-lo. El 14 de gener de 1728, Teresa Montalt, muller del Dr. Antoni (amb exprés consentiment del seu marit), el seu fill Josep Llor, doctor en Medicina, i la dona d'aquest, Francesca Rubió, necessitats de diners, van crear un censal de 200 ll. de preu i 10 ll. de pensió anual a favor de la comunitat de preveres i beneficiats de l'església parroquial de Santa Maria i Sant Nicolau Bisbe de Bellpuig. El censal portava aparellades les celebracions de cinc aniversaris i trenta-vuit misses per l'ànima d'una tal Caterina Rems i Euqui. Els diners lliurats per la comunitat als Llor van sortir de 210 ll. que aquell mateix dia van ser dipositades a l'arxiu de la parròquia per Nicolau Mata, pagès de Bellpuig, resident però a les Belianes, per haver aquest lluit i quitat diversos censals morts. Per respondre del pagament de les 10 ll. anuals, els cònjuges Josep Llor i Francesca Rubió van hipotecar i assignar a favor de la comunitat de preveres bellpugencs un cens de 45 ll. anuals que els pagava Joan Pou, passamaner de Barcelona, per ocupar unes cases al carrer dels Canvis de la Ciutat Comtal. Aquelles cases, que aleshores eren de la Sra. Francesca Rubió, havien estat antigament del difunt Josep Constantí, sastre de Barcelona, i encara abans del difunt Josep Rubió, mercader, pare de la dita Francesca Rubió.³² No sabem si el patrimoni Rubió a la Ciutat Comtal es limitava a aquests immobles del carrer dels Canvis o bé era més extens.

Sembla que amb els diners obtinguts contractant aquell censal els Llor en van quitar un altre que havien creat feia tot just tres anys. En realitat, el censal del 1725 havia de ser pagat i eixugat per dos pagesos de Vilanova de Bellpuig, però potser

31.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1727-1728*, f. 11-11v. Foren testimonis d'aquell acte notarial Manuel Abelló, pagès de Bellpuig, i Josep Bassa, pagès de Preixana.

32.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1727-1728*, fs. 17-18v.bis. Foren testimonis de l'acte notarial del 14 de gener José Salgado i Antonio Álvarez, soldats del regiment del Príncep que aleshores es trobaven a Bellpuig. Unes setmanes després, el dia 21 de febrer de 1728, fou comunicada a un fill del Joan Pou de Barcelona l'assignació a la comunitat de preveres de Bellpuig del cens que la família pagava per les cases del carrer dels Canvis; li ho comunicà Domènec Puiggener, porter reial de Barcelona, segons fe rebuda pel notari de la ciutat Bonaventura Galfí; els testimonis de la notificació feta a Barcelona foren Ramon Bimborro i Lluís Bruguera, escriptors d'aquella ciutat.

aquests no van estar al tracte o sorgí algun inconvenient i l'obligació retornà als Llor. Sigui el que sigui, allò segur és que el 15 de gener de 1728 els Llor quitaren el censal de 100 ll. de preu i 5 ll. de pensió anual que feien a la comunitat de preveres i beneficiats de Bellpuig, censal creat el 10 de gener de 1725. El retorn del capital es va fer a nom del fill, Josep Llor, doctor en Medicina resident a Bellpuig, i tingué lloc a la sagristia de l'església parroquial, davant els següents preveres i beneficiats de la comunitat que hi foren congregats: Joan Baptista Teixidor (capellà major i president), Josep Boldú, Francesc Novell, Jaume Granyó, Francesc Eixalà, Joan Baptista Barrufet, Roc Vidal, Josep Moressó i Josep Ramon.³³ La finca que responia del censal havia estat venuda l'any 1727, cosa que degué precipitar aquell quitament en metàl·lic i amb rapidesa.

Durant la seva estada a Bellpuig, els Llor sempre es van moure entre eclesiàstics, tant de la vila com de les localitats veïnes. No sabem quin era el seu grau de religiositat, però només pels tractes econòmics i per l'activitat professional que exercien ja es veien directament abocats a la relació amb els representants d'aquell estament. El 31 de març de 1728, el Dr. Antoni va declarar davant notari i sota jurament que el llicenciat Josep Aran, beneficiat de l'església parroquial de la Fuliola, «*ha acostumbrado padezer unos paroxismos sospechosos de aplogeticos, de donde parece inminente peligro de su vida, continuando dicho accidente oprimiendo algo mas â la naturaleza*».³⁴ Nombrosos, amb una bona longevitat i sens dubte molt atents a la seva salut, els eclesiàstics demanarien sovint els serveis del metge.

L'endeutament censalista s'anava fent cada vegada més feixuc per als Llor i això obligà el Dr. Antoni a posar a la venda, en arribar la primavera, dos dels components bàsics del seu patrimoni: l'hort clos comprat el 1721 i -nogensmenys!- la casa. Alienacions doloroses, que ens confirmen les urgències econòmiques de la família i el camí sense retorn que aquesta havia endegat: liquidar definitivament el patrimoni bellpugenc i iniciar una nova etapa, que cada vegada era més clar que seria lluny de la vila ducal.

El 18 de maig de 1728, Antoni Llor, doctor en Medicina resident a Bellpuig, va restituir i transferir a Josep Serra, fuster de Bellpuig, l'hort clos d'una pórca i mitja de terra amb un pou i alguns arbres plantats, situat a la partida de la Serra Mitjana del terme de la vila. Les seves afrontacions eren: a l'est, el camí del convent; al sud i a l'oest, terres dels hereus i successors de Josep Farnós; i al nord, la sèquia de Sant Ermengol. Era franc de cens i lluïisme, però pagava quèstia. El Dr. Antoni havia comprat aquell hort al dit Josep Serra l'1 de maig de 1721 (acte amb el notari bellpugenc Joan de Serra), pel preu de 120 ll., que no foren de fet

33.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1727-1728*, fs. 18v.-19. Foren testimonis d'aquell acte de quitament Josep Barrufet, clergue de Bellpuig, i un tal Antoni Cassola, que es trobava a la vila aleshores.

34.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1727-1728*, fs. 83v.-84. Foren testimonis d'aquella declaració Agustí Rabosté, pagès, i Joan Vidal, «*tinajero*», ambdós veïns de Bellpuig. L'acte tingué lloc als estudis de la casa del notari, situada al carrer que pujava al Castell. Aquesta casa del notari Soler havia de quedar molt a prop de cal Vilamajor del carrer de Dalt.

pagades pel metge, sinó que aquest es va carregar damunt seu un censal del mateix valor i 6 ll. de pensió anual, a pagar cada 24 de febrer, censal que Josep Serra feia a la comunitat de preveres i beneficiats de Bellpuig (amb especial obligació d'una peça de terra del dit Serra, en part camp i en part plantada de vinya i oliveres, situada al terme de Bellpuig, partida de la Sala). Però llavors aquell hort s'havia tornat «*inutilis et damnosus*» per al Dr. Antoni, per culpa del pagament d'aquell censal. De manera que el nostre atabalat metge va traspasar l'hort al seu antic amo, a canvi d'alliberar-se del censal que s'havia carregat en adquirir-lo. Durant els set anys que va tenir l'hort, el Dr. Antoni no va pagar algunes pensions del censal; el Josep Serra acceptà de pagar ell aquelles pensions degudes.³⁵

El 2 de juny de 1728, Antoni Llor va vendre al rev. Josep Alies, prevere i rector de Preixana, en tant que laica persona, la casa dels Vilamajor a Bellpuig. Situada al carrer del Vall, tenia dos portals i aquestes afrontacions: a l'est, la casa dels cònjuges Felip i Rosa Jovanells, la casa dels cònjuges Francesc i Teresa Puig, el corral de Miquel Molins i Josep Vidal, i el corral de la casa de Sebastià Solé; al sud, el carrer del Vall; a l'oest, la casa de Joan Fornis i la casa i corral de Manuel Germà; i al nord, la costa del castell. La casa era franca de cens i lluïsmes, però pagava quèstia al senyor. Pertanyia al metge Llor com a hereu universal de l'heretat i béns de la difunta Antònia Llor i Vilamajor, filla comuna a ell i a la seva primera muller Maria Paula Vilamajor, segons el testament fet per la noia amb Josep Sagarra i Berenguer, notari de Sant Andreu de Llavaneres. El preu de la venda foren 500 ll., però el Dr. Antoni no en va veure ni cinc d'aquesta quantitat, perquè fou íntegrament destinada a pagar deutes de la família. Amb la porció de 300 ll., el rector Alies es va comprometre a fer-se càrrec d'un censal del qual havien de respondre els Llor, i en definitiva lluir-lo; era un censal de 300 ll. de preu i 300 s. (= 15 ll.) de pensió anual que abans rebia Pere Joan Agulló, candelero de cera de Vallbona, i que aleshores era a nom de la comunitat de preveres d'Arbeca; el censal provenia de l'herència de la difunta Antònia Llor i Vilamajor. Però hi havia també moltes pensions degudes d'aquest censal, i la resta del preu (200 ll.) fou destinada a eixugar aquell deute, de manera que el rector Alies hauria de donar-les a la comunitat de preveres d'Arbeca.³⁶

El rector Josep Alies ja havia comprat al Dr. Antoni la gran parcel·la de 25 jornals dels Comellars, l'any anterior, i també a canvi de fer-se càrrec de censals.

35.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1727-1728*, fs. 94-95. Els testimonis de l'acte foren Sebastià Solé, pagès de Bellpuig, i José Vázquez, soldat del regiment del Príncep que aleshores es trobava a la vila. El cognom del soldat fou escrit pel notari d'una forma ben peculiar, d'acord amb la pronúncia catalana natural: «Basques». Per cert, cal fer notar la notable quantitat de vegades que soldats estacionats a Bellpuig feren de testimonis, en aquesta època, en els actes notariais en què hi havia involucrada la família Llor: més de mitja dotzena. Tots ells tenien cognom castellà i corresponien als regiments de Santiago (1725), Calatrava (1726), Aulan (1727) i del Príncep (1728). Qui era el responsable de la presència de tants soldats?; el metge Antoni Llor?; el notari Rafael Soler?; ¿Potser a l'antiga casa Vilamajor del carrer de Dalt encara hi residia tropa, com en la primera postguerra, i els Llor compartien la vivenda amb alguns soldats, cosa que en fomentaria el tracte personal?

36.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1727-1728*, fs. 110v.-113. Foren testimonis Antoni Castelló, escrivent resident a Bellpuig, i Dídac Segarra, cirurgià de Bellpuig.

L'ALLUNYAMENT DE BELLPUIG

Després de vendre la casa, els Llor havien donat el pas decisiu per tallar els seus lligams amb Bellpuig. I, efectivament, van marxar de la vila. En desconec el moment precís, perquè dels anys 1729 i 1730 no he localitzat referències documentals sobre ells. A partir de les acaballes de 1731, he tornat a localitzar referències, i aleshores el Dr. Antoni era establert a Sant Martí de Maldà (o Sant Martí «prop» Maldà, com escrivien aleshores). El fill, buscant segurament més promoció professional i vetllar millor el patrimoni familiar, va assolir de situar-se a Mataró, probablement l'any 1728; posteriorment, s'establiria a Barcelona, on ja hi era l'any 1734. La nova etapa de la família era un fet.

Una nova etapa, però, també plena de plets, discòrdies, enrenous i vendes. El patrimoni reunit amb els casaments i heretaments del passat seguia essent una font de maldecaps i conflictes. Sembla fins i tot que ara aquests maldecaps i conflictes es van incrementar. En part, allò fou una conseqüència del nou casament del fill Josep Llor, que havia quedat vidu de Francesca Rubió en data que per ara desconec. La nova esposa del Dr. Josep, el qual ja estava ben instal·lat a la costa, fou una vídua d'aquella banda, una tal Paula Molins, que havia estat casada amb Josep Mas i Soler, un propietari de Santa Coloma de Cervelló. La vídua Paula Molins aportà al Josep Llor una nena del primer matrimoni (Teresa) i problemes amb els Mas de Santa Coloma de Cervelló per la titularitat i control dels béns d'aquella casa. Tot plegat acabà repercutint també sobre el Dr. Antoni, que, situat a l'Urgell, havia de vetllar per tots els enrenous de la família; a les seves velleses, fins i tot hagué d'acollir a casa seva la petita Teresa, la filla de la seva nova jove.

Aquells anys '30, els Llor tenien interessos i conflictes, en major o menor grau, a l'Urgell, la Conca de Barberà, el Maresme, el Bages, el Barcelonès i el Baix Llobregat. Potser era massa per a un metge gran i segurament cansat, i per a un metge jove fins llavors molt supeditat al seu pare.

Per cert, que en aquesta etapa va morir la Sra. Teresa Montalt, la segona esposa del Dr. Antoni, després de molts anys d'unió conjugal. La mort de la dona sembla que va activar tot el contenciós relacionat amb el patrimoni Montalt al Maresme, un patrimoni prou amenaçat pels deutes.

El 29 de novembre de 1731, Antoni Llor, doctor en Medicina resident a Sant Martí prop Maldà, va fer mandat a favor de Joan Torrelles, pagès de les Belianes, per a plets.³⁷

El 20 de març de 1732, Antoni Llor, doctor en Medicina resident a Sant Martí prop Maldà, va fer un altre mandat per a plets, aquest a favor de Salvador Roig i Ivars, doctor en Drets resident a Barcelona.³⁸

37.— AHCC, FN, Tàrraga, NII 21, Ramon Terés, *Manual 1730-1731*, f. 125v. L'acte, fet a Tàrraga, tingué per testimonis Joan Baptista Alsamora, notari d'Anglesola, i Pere Vila i Antoni Terés, escrivents de Tàrraga.

38.— AHCC, FN, Tàrraga, NII 21, Ramon Terés, *Manual 1732*, fs. 100v.-101. Foren testimonis d'aquell acte Pere Vila, escrivent, i Pere Joan Ler, apotecari, ambdós de Tàrraga.

A cavall dels nous plets i embolics patrimonials, els Llor van accelerar el procés de liquidació de la hisenda bellpugenca. Entre 1732 i 1736, van desprendre's de més coses del que encara els quedava a la vila ducal, sovint amb uns tractes que segurament no eren els millors que podien assolir.

El 14 d'agost de 1732, Antoni Llor, doctor en Medicina resident a Sant Martí prop Maldà, va vendre a Antoni Arnaldo, pagès de Bellpuig, el dret de lluir la carta de gràcia de la peça de terra de 3 jornals que uns anys abans havia venut a Josep Pujalt, resident a Anglesola. Es tractava de la peça de terra campa situada al terme de Bellpuig, a la partida de la Sala, que en aquell moment digueren que afrontava a l'est amb terra de Josep Vilamajor, carreter, mitjançant una sèquia petita; al sud, amb el Reguer; a l'oest, amb terra de Felip Segarra; i al nord, amb la sèquia major. El preu de la venda a carta de gràcia havia estat de 130 ll. El Dr. Antoni confessava no tenir diners ni expectatives per poder recuperar la finca, i per això decidí vendre-la amb caràcter perpetu. El preu de la venda del dret de lluir va ser de 185 ll. D'aquesta quantitat, 150 ll. no foren pagades per l'Antoni Arnaldo, sinó que aquest va crear a favor del veterà metge un censal de capital equivalent i 150 s. (= 7 ll. i 10 s.) de pensió anual. Les 35 ll. que eren la resta del preu foren pagades per l'Arnaldo en mà.³⁹ Recordem que la venda a carta de gràcia d'aquella peça tingué lloc el 10 de gener de 1727. Amb cinc anys n'hi havia hagut prou perquè el Dr. Antoni s'adonés que no podria recomprar-la i que era millor renunciar-hi definitivament. Sumant el preu de la venda a carta de gràcia i el preu de la venda dels drets últims, el valor de la parcel·la quedava establert en 315 ll., ben acostat a l'estimació de l'any 1696, però probablement per sota del valor real de mercat. Per cert, que aleshores van considerar aquella parcel·la una mica més petita que abans i amb unes afrontacions que en part ja no eren les mateixes.

Antoni Arnaldo degué renunciar als drets sobre la parcel·la, potser perquè no li abellia el censal. Allò cert és que el 16 de juliol de 1733, els Llor es van tornar a vendre el dret de lluir la carta de gràcia de la finca de la Sala que havia comprat l'any 1727 Josep Pujalt i Nebot, ciutadà honrat de Barcelona resident a Anglesola. Ara el comprador d'aquell dret de redimir va ser el Sr. Baltasar de Tàpies, resident a Bellpuig. Va fer la venda Antoni Llor, doctor en Medicina resident a Sant Martí prop Maldà, en nom seu propi però també com a procurador del seu fill Josep Llor, doctor en Medicina resident a Mataró. Tornaven a descriure la finca, posseïda encara per l'anglesolí Josep Pujalt: campa, de 3 jornals i mig, franca de cens i lluíisme, obligada a pagar quèstia, que afrontava a l'est amb el Camp del Comú de la universitat de Bellpuig i també amb terra de Josep Vilamajor; al sud, amb el Reguer; a l'oest, amb terra de Felip Segarra, que abans fou del notari Jaume Torner i Ciurana, i que al temps de la venda posseïa el canonge Ramon Fita; i al nord, amb la sèquia de la Sala. Es varen establir uns pactes molt concrets: Baltasar de Tàpies no hauria de pagar el preu d'aquella compra fins que no estigués en possessió de la finca; els Llor, pare i fill, haurien de pagar les despeses que hi

39.- AHCC, FN, Tàrraga, NII 21, Ramon Terés, *Manual 1732*, fs. 11-16. Els testimonis de l'acte foren Pere Vila i Antoni Terés, escriptors de Tàrraga.

hagués si Josep Pujalt i Nebot refusava la revenda i calia obligar-lo; els Llor, a despeses seves, haurien de lliurar a Baltasar de Tàpies tots els títols i documents que la venda requeriria. El preu de la venda del dret de lluir va ser de 185 ll., el mateix que s'acordà l'any anterior amb el pagès Arnaldo.⁴⁰ En aquesta ocasió, la descripció de la finca sembla especialment completa.

Els tractes Llor-Tàpies tenien un complement. El mateix dia 16 de juliol de 1733, el Dr. Antoni, en nom propi però també com a procurador del seu fill Josep Llor, venia a Baltasar de Tàpies el dret de lluir la carta de gràcia d'una petita peça de terra campa, de 7 pórques, situada al terme de Bellpuig, a la partida de la Rulla. Aquella finqueta havia estat antigament del difunt Jaume Naves, escrivent de Bellpuig, el qual la va vendre a carta de gràcia a Joan Orinyach, ferrer de Bellpuig, també difunt, pel preu de 110 ll.; aquella venda tingué lloc molts anys enrere, exactament el 7 de novembre de 1678 (acte amb el notari de Bellpuig Joan Rossell), i llavors la finqueta afrontava a l'est amb terra del comprador; al sud, amb el Reguer; a l'oest, amb terra de Francesc Segarra, amb terra de Francesc Íñigo, amb l'hort de la vídua Elisabet Anna Paiví i amb el camí que anava a l'hort del duc; i al nord, amb terra de Sebastià Camps. Aquell 1733, la parcel·leta era posseïda pel rev. Jaume Granyó, prevere i beneficiat de l'església parroquial de Santa Maria i Sant Nicolau Bisbe de Bellpuig. Era franca de cens i lluïsmes, però feia quèstia al senyor. El dret de lluir la carta de gràcia pertanyia al Dr. Antoni Llor com a hereu universal que era de la seva difunta filla Antònia Llor i Vilamajor; a la filla li pertanyé com a filla única i, per tant, hereva universal de la difunta Maria Paula Vilamajor, sa mare, que va morir intestada; a la mare li pertanyé com a hereva universal del seu difunt pare Josep Vilamajor, apotecari de Bellpuig, segons el testament d'aquest; i al Josep Vilamajor li pertanyé en tant que creditor del Jaume Naves, per un violari de 120 ll. de preu i 18 ll. i 3 s. de pensió anual, creat el 17 de setembre de 1682 (acte amb el rev. Jacint Gomar, prevere i vicari de Bellpuig, i també notari de la vila). El Dr. Antoni i el Sr. Tàpies establiren uns pactes concrets que eren els mateixos de l'anterior tracte: el comprador no pagaria el preu fins que no estigués en possessió de la finca; si hi havia despeses per poder assolir la possessió, les pagarien els Llor, pare i fill; els Llor, pare i fill, a despeses seves, haurien de lliurar al Tàpies tots els títols i documents que la venda requeriria. El preu de la venda d'aquell dret de lluir va ser de només 9 ll.,⁴¹ un preu anormalment baix. Tot i haver tingut el dret de recompra durant tants anys, el Dr. Antoni no l'havia fet servir, i això que la parcel·la, petita com era, seria de molt bona qualitat. Al damunt, aleshores traspassava aquell dret amb unes condicions ben negatives.

Seguint amb la dinàmica liquidadora de la hisenda bellpugenca, el 2 de setembre de 1733, el Dr. Antoni, sempre resident a Sant Martí prop Maldà, va

40.— AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1733*, fs. 138v.-140. Foren testimonis de l'acte Isidori Fogassot, negociant, i Joan Arnaldo, pagès, ambdós de Bellpuig. El fill Josep Llor havia fet la procura uns anys abans, en concret el 19 de juny de 1728, davant Salvador Mataró, notari de Mataró.

41.— AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1733*, fs. 140-141. Els testimonis de l'acte foren els mateixos de l'anterior: Isidori Fogassot, negociant, i Joan Arnaldo, pagès, ambdós de Bellpuig.

vendre perpètuament a Josep Alies, pagès de Bellpuig, dues peces de terra. La primera era en part campa i en part plantada d'oliveres, feia 4 jornals, es trobava situada a la partida de la Solana del terme de Bellpuig, i tenia aquestes afrontacions: a l'est, el camí de Castellnou; al sud, el camí de la partida de la Solana; a l'oest, terra de Baltasar Novell; i al nord, el camí de Castellnou i terra del carreter Josep Vilamajor. La segona era en part campa, en part plantada d'oliveres i en part bosquina, feia 2 jornals, es trobava situada al mateix terme i a la mateixa partida, i afrontava: a l'est, amb terra de Josep Vilamajor; al sud, amb terra de Baltasar Novell; a l'oest, amb terra de Josep Vilamajor; i al nord, amb el camí de Castellnou. Ambdues parcel·les eren franques de cens. Pertanyien al Dr. Antoni en tant que hereu universal de la seva difunta filla Antònia Llor i Vilamajor, i a aquesta li van pertànyer en tant que successora de la seva mare Maria Paula Vilamajor, morta intestada. El preu conjunt de les dues finques va ser establert en 250 ll. El Dr. Antoni no va cobrar aquests diners, perquè d'una banda el tracte fou que el comprador Alies creava a favor dels Llor un censal de 200 ll. de propietat i 200 s. (= 10 ll.) de pensió anual, censal que es començaria a pagar tal dia com aquell de l'any vinent; d'una altra, es va acordar que les restants 50 ll. anirien destinades a pagar el cadastre, la quèstia i el redelme de les finques.⁴² Es tractava de les parcel·les 7 i 10 de la relació del 1696, però amb extensions bastant inferiors, quelcom que ens costa una mica d'explicar, a no ser que ja haguessin estat alienades anteriorment parts de les finques. El preu era força equivalent a les valoracions fetes en el tram final del segle XVII, però tenint en compte que les extensions declarades en aquella venda eren clarament per sota de les antigues, resultava àdhuc remarcable, perquè es tractaria de terra mediocre. Ara: el preu era teòric.

El 23 d'octubre de 1734, el Dr. Antoni, que seguia residint a Sant Martí prop Maldà, en nom propi i també com a procurador del seu fill Josep Llor, doctor en Medicina que aleshores ja consta que residia a la ciutat de Barcelona, va reconèixer davant notari haver rebut de Baltasar de Tàpies, resident a Bellpuig, 185 ll. La suma era el pagament del preu de venda del dret de lluir la carta de gràcia corresponent a la finca de 3 jornals i mig situada al terme de Bellpuig que havia estat dels Llor i que des de feia uns anys posseïa Josep Pujalt i Nebot, ciutadà honorat de Barcelona resident a Anglesola. La venda formal del dret de lluir aquella carta de gràcia havia tingut lloc l'any anterior. Baltasar de Tàpies va executar la carta de gràcia i va obligar Josep Pujalt a revendre-li la parcel·la, i fou aleshores quan pagà al Dr. Antoni el preu de la venda del dret de lluir, car al seu moment s'havia acordat que els Llor no cobrarien aquest preu fins que en Tàpies no es fes amo de la finca. Com que Baltasar de Tàpies era absent en aquell acte, fou el notari qui donà les 185 ll. al Dr. Antoni.⁴³ Una quantitat sens dubte molt ben rebuda pel nostre veterà metge, amb les urgències econòmiques que la família arrossegava.

42.- AHCC, FN, Tàrraga, NII 21, Ramon Terés, *Manual 1732-1733*, fs. 85-91. Foren testimonis de l'acte Antoni Terés, escrivent, i Josep Cases, carreter, ambdós de Tàrraga.

43.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1733-1734*, fs. 247v.-248. Els testimonis van ser Roc Granyó, escrivent de Bellpuig, i Magí Ferrer, pagès present a la vila. Seguia tenint validesa la procura que Josep Llor va fer el 19 de juny de 1728 davant Salvador Mataró, notari de Mataró.

En aquells anys '30, pare i fill Llor estaven veient més clar que mai que les ambicions patrimonials passaven factura. El conflicte pel control del patrimoni Mas de Santa Coloma de Cervelló devia coure'ls de valent. L'altre gran problema dels dos metges en aquells moments era el contenciós derivat del patrimoni Montalt del Maresme. Precisament l'afer Montalt havia agafat un caire molt lleig, amb deutes arrossegats de força temps enrere i uns creditors que havien tirat pel dret i havien recorregut a la justícia. Els Llor i la família Montalt de Sant Andreu de Llavaneres havien vist com es complien els pitjors presagis el 16 de març de 1734, quan la justícia dictaminà que havien de pagar als creditors, sota amenaça d'embargament i venda a subhasta si no ho feien.

Ja gran (65 anys fets) i molt sedentaritzat a l'Urgell, el Dr. Antoni hagué de donar carta blanca al seu fill Josep perquè portés tot el procés de negociació i resolució en els conflictes que la família tenia oberts a la zona costanera, per mirar de salvar tant com fos possible. Probablement el Dr. Josep ja feia anys que havia agafat el paper predominant en aquells afers, si més no des de la seva instal·lació a Mataró. El seu segon casament amb la vídua de Santa Coloma de Cervelló degué augmentar el seu protagonisme. El pare, tanmateix, acostumat a decidir i gat vell en tots aquells temes, l'aconsellaria, i supervisaria les seves actuacions.

Amb els enrenous legals de fons, 1735 fou un any intens per als nostres protagonistes. Un any per solucionar sense més dilacions diverses coses arrossegades del passat. Segurament aquesta fou la consigna que el Dr. Antoni donà al seu fill: més que mai, arranjat i liquidar.

El 9 de març de 1735, i a Bellpuig, el «magnífic» Antoni Llor, doctor en Medicina resident a Sant Martí prop Maldà, va nomenar procurador seu el fill Josep Llor, doctor en Medicina resident a Barcelona, per capitular i fer concòrdies amb universitats, comunitats i particulars.⁴⁴

Un parell de setmanes després, concretament el 26 de març de 1735, a la vila de Sant Martí prop Maldà (on degué desplaçar-se el notari), Antoni Llor, doctor en Medicina resident en aquella població, va tornar a nomenar procurador seu el fill Josep Llor, doctor en Medicina resident a Barcelona. En aquesta ocasió concretaren que era per capitular i fer concòrdies amb els creditors dels béns que foren del difunt Francesc Montalt, pagès de Sant Andreu de Llavaneres. Aquest Francesc Montalt va ser el sogre del metge Antoni Llor (pel casament d'aquest amb Teresa Montalt, la qual llavors era també difunta) i l'avi del Dr. Josep. La dona del difunt Francesc Montalt, Tecla, vídua, encara vivia. Hi havia hagut un plet a l'Audiència de Catalunya (a la sala de Francesc de Borràs), perquè els creditors dels Montalt volien cobrar i sembla que els Llor, a qui havia anat a parar una part important d'aquella herència, no assumien aquells deutes. El dia 16 de

44.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1734-1735*, fs. 71v.-72. Foren testimonis de l'acte notarial Roc Granyó, escrivent de Bellpuig, i Josep Forga, pagès de Son (la Vall d'Àneu) que aleshores era a Bellpuig.

març de 1734, els Llor, pare i fill, juntament amb els tutors i curadors dels fills i hereus de Josep Montalt, pagès, foren condemnats a pagar als creditors les quantitats degudes i els corresponents interessos. Si no pagaven, els Llor haurien de deixar aquestes propietats que aleshores gaudien: el Mas Rupit i les terres que en depenien, de la parròquia de Sant Esteve de Canyamars; la casa anomenada Morera del Pou, situada a la parròquia de Lllavaneres, amb una mica de terra contiguous; quatre grans vaixells (de 50 cargues, de 40, de 33 i de 24); tres premses i dues cubelles de fusta. Tot això va ser del dit Francesc Montalt. També hi havia altres béns d'aquest, que tenien els tutors i curadors dels fills i hereus de Josep Montalt. Planava la solució de vendre-ho tot a subhasta per pagar els creditors. Calia, doncs, fer concòrdies amb aquests i designar per les dues parts uns elets que fessin estimacions dels béns i valoressin els fruits que donaven, per anar liquidant, de manera gradual, els deutes reclamats pels diversos creditors, que ja havien estat posats per ordre de preferència amb vistes a cobrar. Per la part dels Llor, de tot se n'encarregaria el fill, a qui son pare delegava tota la representativitat i li donava plenes capacitats de decidir.⁴⁵

Durant la primavera d'aquell 1735, el Dr. Antoni va cobrar (tot cal dir-ho, amb retard) les despeses de manteniment d'un hoste molt especial que havia acollit a la seva casa per un llarg període de temps: la petita Teresa, la fillastra del seu fill. No tenim gaires notícies més de la prolongada estada d'aquella nena a la casa del veterà metge, però la documentació en recull fidelment els vessants econòmics. Així, el 4 d'abril de 1735, el Dr. Antoni va nomenar procurador seu el rev. Joan Vidal, doctor i prevere resident a Barcelona, per cobrar 150 ll. d'un tal Benet Mas, pagès de Santa Coloma de Cervelló. Aquest Mas era el segrestador dels béns de la nena Teresa Mas, filla del difunt Josep Mas i Soler, de Santa Coloma de Cervelló, i de Paula Molins. Aquesta Paula Molins, que va ser la primera muller del Josep Mas, aleshores estava casada amb el Dr. Josep Llor. La quantitat era perquè el Dr. Antoni havia mantingut a casa seva la nena durant un any i mig, del 7 de març de 1732 al 7 de setembre de 1733, a raó de 100 ll. per any.⁴⁶

Inicialment, i de manera momentània, havien estat el fill i la jove els qui van haver de fer front al pagament de l'estada de la petita Teresa a la casa del Dr. Antoni. Així ho deduïm de l'acte notarial del 3 de maig de 1735, en què el metge va reconèixer formalment que havia rebut del seu fill Josep Llor, doctor en Medicina resident a Barcelona, i de Paula Molins, muller d'aquest, 150 ll., en concepte de pagament d'un any i mig d'estada de la nena a la seva casa i mantinguda per ell. El pagament cobria l'etapa entre el 7 de març de 1731 i el 7 de setembre de 1732, a raó de 100 ll. per any. Les 150 ll., fet i fet, foren pagades en diversos terminis. Quedava recollit que el matrimoni Josep Llor - Paula Molins podria exigir aquests diners a Benet Mas, pagès de Santa Coloma de

45.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1734-1735*, fs. 74-75. Foren testimonis d'aquell nomenament dos pagesos de Sant Martí prop Maldà: Gaetà Oliach i Ramon Roig.

46.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1734-1735*, f. 85. Els testimonis de l'acte foren Roc Granyó, escrivent de Bellpuig, i Antoni Montaner, ciutadà honrat de Barcelona resident a Bellpuig.

Cervelló, segrestador dels béns de la nena Teresa Mas designat per l'Audiència de Catalunya.⁴⁷

Així, doncs, el Dr. Antoni hauria tingut a casa seva la petita Teresa Mas entre març de 1731 i setembre de 1733 pel cap baix. Sembla que Josep Llor i Paula Molins acceptaven de no tenir la nena, potser com una maniobra legal per justificar la seva postura enfront de Benet Mas. Si la justícia momentàniament havia atorgat a aquest els béns de la nena, plausible hereva de son difunt pare, que fos ell qui la mantingués. A nivell legal, seria contraproduent que la nena visqués amb la mare, potser el Benet Mas tampoc no se'n podia fer càrrec, així que l'haurien enviada al Dr. Antoni.

Òbviament, ens agradaria saber com va ser la convivència i la relació entre el veterà metge i la seva petita allotjada, màxim tenint present que va comprendre un període llarg de temps. ¿La va tractar el Dr. Antoni amb fredor i rigidesa, perquè no portava la seva sang i venia a complicar-li la vida en les seves velleses, acollint-la gairebé per obligació i preocupat només per cobrar els diners acordats? ¿O tal vegada va tractar-la amb estimació i tendresa, com un avi envers una néta, tot i que no hi hagués parentiu de consanguinitat? Les preocupacions per la família i pels afers econòmics i patrimonials serien molt intenses en aquells primers anys '30 i el veterà metge bé prou necessitaria alguna alternativa a la seva existència plena de maldecaps. Tinguem també present que el Dr. Antoni va enviduar de Teresa Montalt, encara que no en coneguem el moment precís. ¿Potser la convivència amb la petita Teresa va contribuir a alegrar la vida a casa seva i a fer més suportables aquells feixucs anys d'estada a Sant Martí?

Tornant a l'any 1735, noves evidències reforcen la nostra impressió que ara el Dr. Antoni cada vegada tenia més pressa per deixar tancats els afers conflictius heretats del passat. D'un passat que a vegades era força llunyà i amb uns assumptes que s'havien deixat massa temps de banda. El 29 d'agost d'aquell any, Antoni Llor, doctor en Medicina resident a Sant Martí prop Maldà, va fer trasllat d'una porció de censal a favor del rev. Joan Esquer, doctor en Teologia i antigament rector de Forès. El metge Llor devia al rev. Esquer 100 ll. per moltes pensions no pagades d'un censal de 77 ll. de preu i 77 s. (= 3 ll. i 17 s.) de pensió anual. Aquell censal fou creat el 29 d'octubre de 1693, a favor del rev. Esquer, per Josep Llort, pagès, pare del Dr. Antoni; aquest fou precisament inclòs al tracte com a fermaça (acte amb Teodor Roca, notari de Santa Coloma de Queralt). Per eliminar aquell deute, Antoni Llor traspassà perpètuament al Dr. Esquer, en tant que laica persona, una part del censal de 200 ll. de preu i 10 ll. de pensió anual que ell rebia de Josep Alies, pagès de Bellpuig, censal creat el 2 de setembre de 1733. En concret, li consignà 100 ll., el valor equivalent al seu deute, i la pensió corresponent, que

47.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1734-1735*, f. 94-94v. Foren testimonis d'aquella època Nicolau Coscullana, estudiant de Medicina de Bellpuig, i Magí Ferrer, pagès que aleshores era a Bellpuig.

eren 5 ll. anuals.⁴⁸ És a dir, que per eixugar aquell deute el nostre metge renuncià plenament a la meitat d'un censal del qual era creditor. Res, però, de pagar el deute com calia: de cop i en efectiu. Ben al contrari, el deute quedava consolidat en forma de renda. Sembla que feia més de vint-i-cinc anys que els Llor no pagaven aquell censal de 3 ll. i 17 s.; des dels inicis o la meitat de la Guerra de Successió...

El 24 de desembre de 1735, Antoni Llor, doctor en Medicina resident a Sant Martí prop Maldà, va vendre a Miquel Abelló, pagès de Bellpuig, una peça de terra erma, considerada devesa, de 4 jornals. La finca era al terme de Bellpuig, a la partida de la Plana, i tenia aquestes afrontacions: a l'est, terra de Valeri Balaguer, pagès de Castellnou de Seana; al sud, la segla dels Esmoladors; a l'oest, terra de Baltasar de Tàpies; i al nord, el camí de Vilanova de Bellpuig a Preixana. La parcel·la era franca de cens i lluíisme, però pagava quèstia. El preu acordat va ser de 28 ll. tan sols, que l'Abelló no va pagar, sinó que creà un censal mort d'aquest valor i 28 s. (= 1 ll. i 8 s.) de pensió anual a favor del Dr. Antoni. Una nota al marge del text indica que aquell petit censal fou quitat el 12 de maig de 1761.⁴⁹ La finca venuda estava clarament abandonada. I això que podia tractar-se d'una peça aprofitable, que fins i tot tenia una segla a la vora. El preu fou baixíssim, confirmant que el metge Llor es volia treure definitivament del damunt les restes del seu patrimoni a Bellpuig (del qual ja no es devia fer càrrec) sota qualsevol mena de condició. L'any 1696, aquesta parcel·la també era una devesa i aleshores la valoraren a menys de 23 ll.; el nom de la partida havia canviat. Sorpren una mica que en tants anys no haguessin fet res per treure la finca del seu caire marginal.

L'any 1736, Antoni Llor, ja convertit en un metge vell (gairebé tenia la setantena), deixà Sant Martí prop Maldà i s'instal·là a Arbeca. Seguia movent-se per la mateixa àrea geogràfica, rebec a allunyar-se d'un Urgell i d'una Conca de Barberà on el pes del seu personal passat era tan fort, per a bé i per a mal. Allí encararia l'etapa final de la seva vida.

El 30 de desembre de 1736, el nostre protagonista, sempre considerat doctor en Medicina i aleshores resident a Arbeca, va vendre a Francesc Arnaldo, pagès de Bellpuig, una peça de terra erma, considerada devesa, d'1 jornal i mig. La parcel·la era al terme de Bellpuig, a la partida de la Serra, i tenia aquestes afrontacions: a l'est, terra d'Antoni Oller; al sud, la sèquia de la Serra; a l'oest, terra

48.- AHCC, FN, Tàrraga, NII 21, Ramon Terés, *Manual 1735*, fs. 96-99. L'acte, fet a Tàrraga, tingué per testimonis Jaume Escursà, pagès de Tàrraga; Josep Costa, escrivent que residia a Tàrraga; i Antoni Terés, escrivent de Tàrraga. En aquest acte, escriuen el cognom com a Llort, no pas Llor. No cal ni dir que aleshores en Josep, el pare del nostre metge, ja constava com a difunt. Gairebé un any després, el 2 d'agost de 1736, aquest trasllat de la meitat del censal fou notificat a qui el pagava, el pagès bellpugenc Josep Alies, que aquell dia era a Tàrraga; l'interessat respongué que tant li feia pagar-lo a un de sol o a més d'un; foren testimonis d'aquella notificació Josep Oromí, pagès del Talladell, i Ramon Terés, estudiant de Tàrraga. *Ibid.* (el registre de la notificació és clarament un afegit posterior a l'acta notarial del 1735).

49.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1734-1735*, fs. 213-214v. Foren testimonis de l'acte de venda Antoni Arnaldo, pagès de Bellpuig, i Antoni Satorres, pagès de Castellnou de Seana. En canvi, de l'acte formal d'establiment del censal foren testimonis Antoni Montaner, ciutadà honrat de Barcelona resident a Bellpuig, i Joan Briansó, clergue i mestre de nens establert a Bellpuig.

del mateix comprador; i al nord, el camí ral. Era franca de cens, terç i lluïisme, però pagava quèstia al senyor. El preu va ser de 20 ll., que no foren pagades per l'Arnaldo, sinó que aquest creà un censal mort d'igual valor i 20 s. (= 1 ll.) de pensió anual a favor del Dr. Antoni. Si el deutor del censal deixava de pagar tres o més pensions, el creditor tindria dret a recuperar la finca i vendre-la a l'encant públic.⁵⁰ No acabo d'identificar aquesta parcel·la segons les indicacions de les valies del 1696. Potser era la núm. 5 d'aleshores?; potser la núm. 8?

A partir del 1737, ja no he trobat més referències als Llor en els notaris urgellencs que he consultat. El Dr. Antoni era gran i es pot suposar que no trigaria a morir. El seu fill Josep era lluny. La família havia alienat la major part de la hisenda bellpugenca (encara que podien conservar alguna peça de terra). No és, doncs, estrany aquest silenci documental.

De qualsevol manera, encara no tenien del tot trencats els seus lligams amb Bellpuig i amb l'Urgell. Per tant, potser una recerca documental més profunda ens aportaria més dades sobre la seva història particular a partir de la segona meitat dels anys '30 (especialment, pel que fa al destí final d'algunes peces de terra al terme de Bellpuig que, marginals com eren, sembla que encara quedaven en el seu poder i que haurien pogut ser alienades com la resta, però una mica més tard). He considerat, tanmateix, que aquesta investigació complementària quedava de moment fora del meu abast. Confio que algú, al capdavant, s'animi a fer-la i doni així continuïtat al present article. No tan sols interessaria per conèixer la poca o molta vinculació que els Llor haurien seguit tenint amb l'Urgell, sinó també per aclarir com acabaren els seus embolics patrimonials en diversos indrets del Principat, uns afers interessantíssims que en aquest treball únicament han estat tractats de manera epidèrmica.

L'any 1742, en la llista de caps de casa i propietaris de Bellpuig publicada per Jaume Torres, surt encara un Josep Llor.⁵¹ Tanmateix, al cadastre de Bellpuig d'aquell any 1742 jo no he sabut trobar que el metge Josep Llor tingués casa o terres a la vila ducal.⁵²

L'any 1743, no hi havia cap Llor entre els caps de casa residents a Bellpuig, segons la declaració feta per tres preveres de la vila en relació al polèmic tema dels regidors vitalicis.⁵³ És ben clar que els Llor seguien residint lluny de Bellpuig.

Al cadastre bellpugenc del 1745, no hi ha cap propietat a nom de Josep Llor. I, per cert, es tracta d'un cadastre de nova elaboració i molt sistemàtic.⁵⁴

50.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1736-1737*, fs. 11-14. Als actes notariais consta 1737, però això és només perquè consideraven que l'any començava per Nadal; segons el nostre còmput, el 30 de desembre és encara de l'any anterior (en aquell cas, 1736). Van ser testimonis de l'acte Lluís Font, pagès de Bellpuig; Joan Ribes, sabater de Bellpuig; i Roc Granyó, escrivent de Bellpuig.

51.- *Història de Bellpuig dins el Principat de Catalunya*, p. 221.

52.- AHMB, 2.4.1., Cadastres, *Cadastre de Bellpuig de 1742*.

53.- MESTRE, Esteve: «Els regidors vitalicis de Bellpuig (1741-1743)», *El Pregoner d'Urgell*, núm. 410, 2-11-1996, ps. 19-20.

54.- AHMB, 2.4.1., Cadastres, *Cadastre de Bellpuig de 1745*.

Quan el 12 de maig de 1761 es va quitar el censal de 28 ll. de preu creat l'any 1735 per Miquel Abelló a favor dels Llor, la liquidació del censal que era lluit va ser feta i firmada pels cònjuges Josep Pius Mayol, metge, i Ignàsia Llor, que habitaven a la vila de Piera.⁵⁵ ¿Era aquesta Ignàsia Llor una filla del Dr. Josep Llor i fou tal vegada la nova titular de la família?

*Lo sobre dit testament y feta y firmada y entregada ella a Joan Pius Mayol
notari de Bellpuig ab aqda com ell devia y dit testament lo firmo en Bellpuig
al 29 d'octubre de present any mil setcent y quatre*

*Valerià Vilamajor presbiter y bene-
ficiat de la Iglesia de Bellpuig*

Acabament del testament hològraf del prevere Valerià Vilamajor

55.- AHCC, FN, Bellpuig, NIV 13, Rafael Soler, *Manual 1734-1735*, f. 214 (referència indirecta en un acte notarial anterior). Va fer-se amb el notari de Piera Lluís Cases.